

Szerzői jogi felhasználási szerződés

Szerző: FODOR Klaudia Franciska, GUBICZ Flóra Anna

Affiliáció: Fodor Klaudia Franciska – ügyvéd; Gubicz Flóra Anna – szellemi tulajdonjogi stratégia, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem; megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék

Rovat: Szerzői jog és iparjogvédelem

Rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett

Lezárás dátuma: 2024.02.03

Idézési javaslat: FODOR Klaudia Franciska – GUBICZ Flóra Anna: „Szerzői jogi felhasználási szerződés” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SULYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett)

<http://ijoten.hu/szocikk/szerzoi-jogi-felhasznalasi-szerzodes> (2024). Konkrét szöveghelyre való hivatkozáshoz javasoljuk a szövegbeli bekezdésszámok használatát, pl. [8] vagy [12]–[18].

A szerzői vagyoni jog lényegi eleme, hogy a szerző – azon túl, hogy maga kizárólagosan jogosult a műve egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására – jogosult minden egyes felhasználás engedélyezésére is. Ennek az engedélyezésnek az eszköze a felhasználási szerződés. A felhasználási szerződéssel a szerző engedélyt ad a műve felhasználására, amelynek ellenpontjaként a szerződés felhasználási jogot hoz létre a felhasználó oldalán, amiért ellenszolgáltatásként a felhasználó főszabály szerint jogdíjat köteles fizetni. Jelen szócikk nem csupán a törvényi szabályokat ismerteti, hanem gyakorlati útmutatóul szolgál a magyar szerzői jog szabályai szerinti felhasználási szerződések megírásához és értelmezéséhez egyaránt. A szócikk először meghatározza a felhasználási szerződés fogalmát, majd sorra veszi a szerződés lényeges elemeit (a szerződésben részt vevő felek, a szerződés közvetett és közvetlen tárgya, a szerzői jog). A felhasználási szerződést alapvetően a szerződési szabadság polgári jogi alapelve szerint lehet megkötni, azonban a szerzői jogi törvény tartalmaz eltérést nem engedő és az értelmezést segítő rendelkezéseket is, ami kiemeli ezt a szerződéstípust a polgári jog egyéb szerződéseitől. A szócikk részletesen bemutatja a törvényi diszpozitív és kógens szabályokat. Kitér az uniós szerzői jogi reform nyomán 2021-ben bevezetett újabb rendelkezésekre és a felhasználási szerződések egyes típusaira is (kiadói szerződés, tartalomjegyzék szolgáltatók által kötendő felhasználási szerződés, szoftverlicencia). A szócikk zárásként utal arra, mennyiben alkalmazhatók a felhasználási szerződés szabályai más szerződéseknél.

Tartalomjegyzék

1. A felhasználási szerződés fogalma

2. A felhasználási szerződés elemei

2.1. A felhasználási szerződés alanyai

2.1.1. A szerző

2.1.2. A szerző fogalmának kiterjesztése

2.1.3. A szerző saját vállalkozása általi szerződéskötés

2.1.4. Ügynök alkalmazása

- 2.1.5. Közös jogkezelő szervezetek által kötött szerződések
- 2.1.6. A felhasználó
- 2.2. A felhasználási szerződés közvetett tárgya: a szerzői mű
- 2.3. A felhasználási szerződés közvetlen tárgya: a felhasználási engedély
- 2.4. A felhasználási jog ellenértéke, a szerzői jogdíj

3. A felhasználási szerződés értelmezése

4. Törvényi diszpozitív és kógens szabályok bemutatása

- 4.1. Szerződési szabadság
- 4.2. A felhasználási jog terjedelme
 - 4.2.1. A felhasználás módja
 - 4.2.2. A felhasználás mértéke
 - 4.2.3. A felhasználási jog időtartama
 - 4.2.4. A felhasználási jog térbeli (területi) hatálya
 - 4.2.5. A felhasználási jog személyhez kötöttsége
- 4.3. Kizárólagosság
- 4.4. A felhasználási szerződés érvénytelensége
- 4.5. Jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződés
- 4.6. A szerződés bíróság általi módosítása
- 4.7. A felhasználási szerződés megszűnése és megszüntetése. A felmondás szabályai

5. Az uniós szerzői jogi reform nyomán megjelenő rendelkezések

- 5.1. A felhasználó adatszolgáltatási kötelezettsége
- 5.2. A kollektív felhasználási szerződés mint új elem

6. Egyes felhasználási szerződések

- 6.1. A kiadói szerződés
- 6.2. A tartalommegosztó szolgáltatók által kötendő felhasználási szerződés
- 6.3. Szoftverlicencia

7. A felhasználási szerződés szabályainak alkalmazhatósága más szerződéseknél

8. JEGYZETEK

1. A felhasználási szerződés fogalma

[1] A felhasználási szerződés fogalmának meghatározásakor először is szükséges azt elhelyezni a szellemi tulajdonjogi szerződések rendszerében. A felhasználási szerződés egy licencia típusú szerződés, amely a szerzői jog gyakorlásához kötődik, ennek párja az iparjogvédelmi oltalmi formáknál megjelenő használati szerződés. A licencia mellett megjelenik még a vagyoni jog átruházására irányuló szerződés, amelynek lényegi különbsége a licenciához és így a felhasználási szerződéshez képest, hogy amíg a felhasználási szerződés a vagyoni jogok gyakorlását teszi lehetővé, anélkül, hogy azok átszállnának az eredeti jogosultról, a jogátruházási szerződés által teljes jogátszállás valósul meg.

[2] A felhasználási szerződés alapját a felhasználási jog engedélyezésének jogosultsága adja, amely alapvetően következik a szerző számára biztosított kizárólagos jogokból, amelyeket nemzetközi szinten már a [Berni Uniós Egyezmény \(BUE\)](#) is rögzített.^[1] Azonban a felhasználási szerződés sem nemzetközi, sem pedig uniós szinten nem került szabályozásra, az európai uniós harmonizáció csak érintőlegesen terjed ki rá.^[2]

[3] A felhasználási szerződésnek ebből kifolyólag nincs nemzetközi szinten egységesen elfogadott fogalma, annak meghatározásával uniós szinten egyedül a Falco-ügyben foglalkozott az Európai Unió Bírósága (EUB),^[3] és kimondta, hogy a felhasználási szerződés, amelynek értelmében valamely szellemi tulajdonjog jogosultja díjazás ellenében a vele szerződő félnek átengedi az e joghoz kapcsolódó felhasználási jogokat, nem minősül a joghatóság megállapítása szempontjából szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek. Itt, ahogy látható is, a hangsúly azon volt, hogy a felhasználási szerződés szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek minősül-e, nem pedig azon, hogy mi a pontos fogalma, tárgyi köre.^[4]

[4] A felhasználási szerződés a szerző vagyoni jogairól történő rendelkezésének felhasználási jog engedélyezése általi fő eszköze. A felhasználási engedéllyel a szerző meghatározhatja, hogy milyen módon és mértékben kívánja engedélyezni a művének mások általi felhasználását. Ebből kifolyólag a felhasználási szerződés a szerző rendelkezési jogának egyik fő instrumentuma.^[5] A felhasználási szerződéssel a szerző engedélyt ad a műve felhasználására, amelynek ellenpontjaként az engedélyt tükröző felhasználási jogot – szerződés által konstituált kötelmi jogi jogosultságot – hoz létre a szerződés a felhasználó oldalán, és ellenszolgáltatásként a felhasználó főszabály szerint köteles jogdíjat fizetni. A felhasználási szerződés nélkülözhetetlen eszköze a művek felhasználásának, amelyben meghatározásra kerül, hogy a felhasználó milyen keretek között gyakorolhatja a műhöz fűződő szerzői jogokon belül az engedélyben azonosított vagyoni jogokat. Ilyen szempontból fontos elkülöníteni a műpéldányt átruházó jogügyletektől, hiszen egy-egy műpéldány megszerzése önmagában nem jelenti azt, hogy a műpéldány tulajdonosa egyben felhasználási jogot is szerezne, még kevésbé az, hogy szerzői jogi jogosulttá is válna.^[6] Ugyanez igaz fordítva is, ugyanis a felhasználási szerződésben adott felhasználási engedéllyel még nem szerzi meg automatikusan a felhasználás jogosultja a műpéldányt, valamint annak tulajdonjogát, annak átadásáról és átszállásáról külön szükséges rendelkezni.

[5] A művek felhasználása vonatkozásában *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.)* rögzíti, hogy a felhasználásra jogosultság, ha a törvény maga eltérően nem rendelkezik, felhasználási engedéllyel szerezhető.^[7] A felhasználási szerződés és ez által a felhasználáshoz szükséges engedély beszerzése a felhasználó részéről tehát csak a törvényben meghatározott esetekben mellőzhető. Ilyen eset a szabad felhasználási körbe eső felhasználás, vagy a díjigényre korlátozott jogok körében történő felhasználás (->*szerzői jogi kivételek és korlátozások*).

[6] Kötelmi jogi szempontból a felhasználási szerződések, Lontai Endre megfogalmazásával élve, „*sui generis* szerződésfajták, amelyek önállóságát elsősorban a szerződés (közvetett) tárgyát képező mű sajátosságai [...] határozzák meg”.^[8] Az által, hogy a magyar szerzői jogban a vagyoni jogok átruházási lehetőségei korlátozottak, a felhasználási szerződések szerepe kiemelt hangsúllyal bír.

[7] A vagyoni jogok korlátozott forgalomképessége lényegesen meghatározza a szerződések tartalmának határait, amely határokat töltik ki az *Sztj. V. Fejezetének* a felhasználási szerződésekre vonatkozó főként diszpozitív szabályai. Az Sztj. általi kereteket pedig *a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.)* rendelkezései háttérszabályként ölelik körbe.^[9] Így a felhasználási szerződések érvényességének vizsgálata, értelmezése során első körben mindig az Sztj. szabályaiból kell kiindulni, és a hézagoknál pedig a Ptk. szerződésekre vonatkozó általános rendelkezéseit, a kötelekre vonatkozó általános rendelkezéseit és – vegyes szerződések esetén – az adott szerződéstípus speciális rendelkezéseit szükséges segítségül hívni.

2. A felhasználási szerződés elemei

[8] A felhasználási szerződés elemei tekintetében beszélhetünk

- a felhasználási szerződés alanyairól, azaz azokról a személyekről, akik között a szerződés létrejöhet,
- a szerződés közvetett és közvetlen tárgyáról, és

- a szerződéshez kapcsolódó ellenszolgáltatásról.

[9] A felhasználási szerződésnek öt lényegi eleme van, amelyek az alábbiak:

- az engedélyt nyújtó szerző megnevezése,
- az engedélyt és ezáltal felhasználási jogot szerző felhasználó megnevezése,
- az engedély/jog tárgyául szolgáló mű megjelölése (közvetett tárgy),
- a felhasználási engedély/jog meghatározása (közvetlen tárgy),
- a felhasználási engedély/jog ellenértékének, azaz a szerzői jogdíjnak a megjelölése.

2.1. A felhasználási szerződés alanyai

[10] A felhasználási szerződés alanyai azok a személyek lesznek, akik között a felhasználási szerződés létrejön, így egy kétszereplős jogügyletnél a szerző és a felhasználó lesznek a szerződés felei. Bár a szerződési szabadságból következik a partnerválasztás szabadsága, egyes művek vonatkozásában a felhasználást csak a felhasználásra jogosult személy végezheti, így bár az engedély maga beszerezhető, azonban a felhasználási jog csak abban az esetben gyakorolható, ha a felhasználó egyébiránt (a felhasználási engedélyen felül) jogosult az adott műtípus meghatározott módon történő felhasználására. Ilyen például a sugárzási jog gyakorlása a műsorsugárzó (*broadcaster*) szervezetek által, amelynek a korlátai – azaz, hogy ki és milyen módon működhet ilyen szervezetként – nem a szerzői jogi szabályok között, hanem a médiajogban találhatók.^[10] Szerzői jogi szempontból tehát nem sérül a partnerválasztási szabadság, azonban a felhasználói oldalon a felhasználási jog tényleges gyakorlása egyéb jogterületi szabályok miatt korlátozott lehet.

2.1.1. A szerző

[11] A szerző személye tekintetében általános, nemzetközi szinten kimondott kikötés, hogy szerzői mű szerzője csak természetes személy lehet, azaz szerző csak ember lehet. Ez a kikötés elsődlegesen a BUE 2. cikk (6) bekezdéséből ered. A rendelkezés magyar nyelvű fordításából nem lehet egyértelműen levonni ezt a következtetést, azonban az egyezmény francia és angol nyelvű verziójából világosan következik, hogy

szerzői jog csak az alkotó természetes személyben keletkezhet.^[11]

Ehhez kapcsolódóan az Szjt. eredeti indokolása is kifejtette, hogy

[a] szerzői jogok eredeti jogosultja csak a szerző – vagyis a művet alkotó természetes személy – lehet.

Az alkotást végző természetes személytől eltérő személyek az Szjt. által meghatározott kivételes esetekben is mindösszesen a szerzői vagyoni jogok jogosultjának tekinthetők, amivé csak származékos módon válhatnak, szerzővé, valamint a szerzői személyhez fűződő jogok jogosultjává azonban soha.^[12]

[12] A szerzőségnek azon felül, hogy a szerzőnek természetes személynek kell lennie, más megkötése nincs, így a szerző cselekvőképessége, annak korlátozottsága, vagy teljes hiánya a szerzői minőségét nem befolyásolja, azonban a felhasználási szerződés megkötésének lehetőségét, illetve annak mikéntjét már igen.^[13]

[13] A korlátozottan cselekvőképes, valamint cselekvőképtelen szerzők esetében a szerződéskötés érvényességének szabályait a Ptk. cselekvőképességgel kapcsolatos rendelkezései tartalmazzák.^[14] E szerint cselekvőképtelen kiskorú szerző esetén a felhasználási szerződést főszabály szerint a kiskorú törvényes képviselőjével lehet megkötni, míg korlátozottan

cselekvőképes, azaz a tizennegyedik életévét betöltött kiskorú esetén a szerződéskötés már akár közvetlenül a kiskorú szerzővel is történhet, azzal, hogy ehhez a jogügylethez szükséges a törvényes képviselő hozzájárulása. Ennek tekintetében szükséges megjegyezni, hogy a jogdíj nem minősül munkával szerzett jövedelemnek, ezért a felhasználási szerződéseknél nem alkalmazható azon kivételek köre, ahol a korlátozottan cselekvőképes személy önállóan tehet érvényes jognyilatkozatot.

[14] A cselekvőképességükben korlátozott kiskorúakhoz képest a cselekvőképességükben korlátozott nagykorú személyek esetében az egyik fő lényegi különbség, hogy ilyen személyek helyett a gondnokuk jár el. Így például az *art brut* művészeti ághoz sorolt egyes alkotók tekintetében előfordulhat, hogy velük közvetlenül nem, csak gondnokukkal lehet felhasználási szerződést kötni műveik felhasználására.

2.1.2. A szerző fogalmának kiterjesztése

[15] A szerzői jogi törvényünk a szerző fogalma mellett használja a jogosult fogalmát is, amely bár szinonim fogalma tud lenni a szerzőnek, de szigorú értelemben véve a két kör nem minden esetben fedi egymást. Minden szerző jogosult, de nem minden jogosult szerző, ugyanis jogosult lesz minden olyan személy, aki a mű felhasználásának engedélyezésére jogosult (jogutódlás, jogátruházási aktus, vagy a törvényben meghatározott egyéb eset alapján). E tekintetben maga az *Szjt.* mondja ki a szerzői jog más jogosultjairól rendelkező **106. § (1) bekezdésében**, hogy

ahol e törvény szerzőt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is.

Ezzel a jogtechnikai egyszerűsítéssel a törvény lehetővé teszi, hogy minden olyan rendelkezésnél, ahol a természetes személy szerzőn kívül más jogosult is értelmezhető lenne, a törvény szóhasználata, azaz a szerzőre való kizárólagos utalás ne korlátozza be a jogértelmezést.^[15]

[16] Alapvetően tehát szerzőnek és ez által a felhasználási szerződés szerzői oldalán szereplő személynek lehet tekinteni a természetes személy szerző mellett örökösét (jogutódját). Az öröklésen kívüli jogutódlásra jogosultak köre a vagyoni jogok egészének vagy részének megszerzésére jogosult személyi kör, amely tekintetében öt olyan konkrét esetet határoz meg a törvény,^[16] amikor lehetőség van a vagyoni jogok átruházására. Az ezen esetekben szerzői vagyoni jogot szerző személyek – mint például a munkáltató – jogosulttá és ez által a kiterjesztett szerzői fogalom alanyaivá válnak.

[17] Szükséges még a jogosulti körnél megemlíteni a közös jogkezelő szervezeteket, akik vagy törvény által, vagy önkéntes alapon közös jogkezelés alá kerülő vagyoni jogok tekintetében önálló jogkörrel bírnak és ennek alapján járnak el a szerző képviselőjében. Ezt az értelmezést *a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény* (Kjktv.) **9. § (1) bekezdése** is megerősíti.^[17] Fontos megjegyezni, hogy ebbe a körbe a szerzőket és az előadóművészeket képviselő közös jogkezelő szervezetek érthetők bele, azzal, hogy más jogosult csoportokat képviselő közös jogkezelők által a felhasználási szerződés szabályai nem alkalmazandók automatikusan, azok alkalmazása a szervezet döntésén múlik.

2.1.3. A szerző saját vállalkozása általi szerződéskötés

[18] A szerzők sok esetben döntenek úgy, hogy nem magánszemélyként, hanem saját gazdasági társaságukon, egyéni cégükön keresztül vagy egyéni vállalkozói minőségükben kötnek felhasználási szerződést a mű vonatkozásában. Ilyen esetekben – az egyéni vállalkozói forma kivételével – mindenképpen figyelni kell arra, hogy az eljáró nem természetes személy jogalany megfelelően rendelkezzen az engedélyezéshez szükséges jogosultsággal. Ugyanis pusztán abból a

tényből kiindulva, hogy az adott gazdasági társaság részben vagy egészben a szerző tulajdonában áll, még nem fog automatikusan következni az a tény, hogy az adott jogi személy egyben jogosultja is a műnek. Éppen ezért az egyéni vállalkozói forma kivételével, minden esetben két különálló személyként kell kezelni a magánszemély szerzőt és a hozzá kötődő vállalkozást.^[18] Egyéni vállalkozói forma esetében ugyanis a magánszemély szerző és a jogi személykénti minősítés nem válik el olyan mértékben egymástól, hogy ne lehessen azonos szerzői entitásnak tekinteni a kettőt, ugyanis az egyéni vállalkozó nem minősül elkülönült jogalanynak az ilyen működési formát választó magánszemélytől, nem jogi személy.^[19]

[19] Általánosságban elmondható tehát, hogy ha a szerző nem a saját gazdasági társaságával fennálló munkaviszonyában, munkaviszonyból folyó kötelességeként hozta létre a művet, akkor a társaság nem lesz automatikusan a szerző különös (felhasználási jog engedésére vagy – ha ez lehetséges – a vagyoni jog átruházására feljogosított) jogutódja. Ennél fogva annak érdekében, hogy a társaság a szerző művére vonatkozóan felhasználási szerződést köthessen, szükséges a szerzőtől egy továbbengedélyezhető felhasználási engedély szerzése. Így, ha egyébként a mű elkészítési módjából, vagy a műtípusból nem következik a jogátruházás lehetősége, a gazdasági társaság általi engedélyezéshez első körben szükséges egy felhasználási engedély/jog biztosítása a gazdasági társaság számára a szerző részéről.^[20] Ugyanezek az állítások alkalmazandók az egyéni cég esetében is, ugyanis ott az egyéni vállalkozói formától eltérően már elkülönül az egyéni cég jogalanyisága az őt alapító természetes személy jogalanyiságától.^[21]

[20] A jogátruházási és felhasználási szerződésen kívül a szerző gazdasági társasága még jogosultságot szerezhet a mű felhasználásának engedélyezésére apport útján, azonban ebben az esetben is figyelni kell arra, hogy az apport csak akkor fog teljes vagyoni jogátruházást eredményezni, ha azt egyébként az **Szjt.** szabályai engedik, egyéb esetben a mű vonatkozásában a társaság csak felhasználási engedélyt kap apport gyanánt. Amennyiben a felhasználási jog apportja valósult meg, és a társaságnak célja a mű felhasználásának jövőbeni engedélyezése, úgy a társasági szerződésben szükséges rendelkezni arról, hogy a társaság által szerzett felhasználási jogok a társaság által továbbengedélyezhetők, illetve átruházhatók.

2.1.4. Ügynök alkalmazása

[21] Az ügynöki tevékenység egyes szerzői jogi iparágakban igen gyakori, így például a zene- és a filmiparban jelentős mértékben lehet ügynökökön keresztüli engedélyezési folyamatokkal találkozni. Fontos megjegyezni, hogy az ügynöki tevékenység a klasszikus kötelmi jogi szerződéstípusok vonatkozásában megoszlik a megbízási típusú szerződések egyes alfajai, így a megbízási, bizományi és közvetítői szerződés között.

[22] Az ügynökön keresztüli engedélyezésnek két fő módja van:

- az egyik eset az, amikor az ügynök közvetlenül jogosult a szerződés megkötésére, azaz az ügynök saját nevében engedélyezi a mű felhasználását,
- a másik eset az, amikor az ügynök megbízási szerződéssel felhatalmazásra kerül a szerző nevében felhasználási engedély adására és szerződés kötésére, de a jogokkal nem a saját jogosultsága alapján rendelkezik.^[22]

[23] Az ügynöki tevékenységhez sorolandó még a képviseleti megbízás alfajaként a klasszikus közvetítői szerződés, amely alapján a közvetítő (ügynök) a megbízója és harmadik személy, a felhasználó közötti szerződés létrejöttét segíti elő tevékenységével, azonban a felhasználóval történő szerződés kötésére és jogdíj átvételére nem jogosult.^[23]

[24] Általában véve egy ügynök alkalmazása önmagában még nem fogja kizárni a szerző általi közvetlen szerződéskötést, ugyanis – amennyiben nincs az ügynök és a szerző között kifejezett megállapodás arra vonatkozóan, hogy a szerző nem járhat el saját maga a jogok engedélyezése vonatkozásában – a szerzőnek abban az esetben is joga van felhasználási szerződést kötni, ha

egyébiránt a szerzői jogai kezelésére és a felhasználás engedélyezésére egy ügynöknek megbízást adott.^[24]

2.1.5. Közös jogkezelő szervezetek által kötött szerződések

[25] A közös jogkezelő szervezetek vonatkozásában a 2.1.2. pontban a szerző fogalmának kiterjesztése során már szó esett arról, hogy a szerzői jog más jogosultjainak minősülnek, tekintettel arra, hogy a közös jogkezelés körébe sorolt vagyoni jogokat saját nevükben gyakorolják és jogérvényesítés esetén saját igényként érvényesítik.

[26] A közös jogkezelő szervezet engedélyezési eljárása leginkább a bizományosi jogú kereskedelmi képviselőhöz áll közel, amely

- saját nevében szerződéskötésre, ellenérték (szerzői jogdíj) átvételére,
- a jogdíj kezelésére és
- annak a szerzők közötti felosztására köteles.^[25]

[27] A közös jogkezelő szervezetek több szempontból speciálisak a jogosulti, engedélyt adó oldalon. Meg kell ugyanis különböztetni egymástól a közös jogkezelő szervezetek által alkalmazott általános szerződési feltételeket,^[26] valamint a közös jogkezelő szervezetek és a tényleges felhasználók között létrejövő szerződéseket. Ez utóbbiak esetében alkalmazandók az *Szjt.*-nek a felhasználási szerződésre vonatkozó részei, feltéve, hogy szerzőket, illetve előadóművészeket képviselő közös jogkezelő szervezettel jön létre a felhasználási szerződés.

[28] A közös jogkezelő szervezetek által alkalmazott általános szerződési feltételek létét a *Kjktv.* írja elő, amely kimondja, hogy a közös jogkezelő szervezetek abban a körben, amelyben a közös jogkezelést végzik, kötelesek előzetesen, minden naptári évre vonatkozóan külön megállapítani az egyes felhasználási módok tekintetben a jogdíjakat és a felhasználás egyéb feltételeit. Ezt az általános szerződési feltételeket magában foglaló szerződést a közös jogkezelő szervezetek vonatkozásában díjszabásoknak^[27] nevezzük.

[29] A díjszabások specifikuma, hogy bár a felhasználó nem tekinthető a *Ptk.* értelmében vett fogyasztónak,^[28] a *Kjktv.* mégis meghatároz néhány, a felhasználók számára garanciális jelleggel bíró szabályt a díjszabásnak a közös jogkezelő szervezetek általi létrehozatala és alkalmazása vonatkozásában. Ily módon a közös jogkezelő szervezetek kötelesek a díjszabást az egyenlő bánásmód követelményének és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvei szerint megállapítani és alkalmazni. A jogdíjak megállapításakor figyelembe kell venniük a felhasználás jellegét, terjedelmét és egyéb lényeges körülményeit. A díjszabásnak továbbá észszerűnek kell lennie. Ezeknek az elveknek az érvényesüléséről és a díjszabás megállapítása során alkalmazott szempontokról a közös jogkezelő szervezet kérés esetén köteles tájékoztatni a felhasználót.

[30] A díjszabások további garanciális eleme, hogy az olyan közös jogkezelő szervezetek díjszabásai, amelyek reprezentatív közös jogkezelőnek minősülnek,^[29] külön engedélyezési eljárás alapján, miniszteri jóváhagyást követően alkalmazhatók a reprezentatív közös jogkezelő szervezet által.^[30] Ezen jóváhagyási eljárás során a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala készíti elő a díjszabást a miniszteri jóváhagyásra, amely előkészítési folyamat során egyeztet a közös jogkezelő szervezettel és a felhasználói érdekképviselői szervezetekkel, és megvizsgálja azt, hogy maga a díjszabás összhangban áll-e a szerzői jogi jogszabályokkal, ugyanis ez az a fő feltétel, amelynek fennállása esetén az igazságügyért felelős miniszter a díjszabást jóvá fogja hagyni.^[31] A szerzői jogi jogszabályokkal való összhangban állás pedig magában foglalja a *Kjktv.*-ben foglalt előírások teljesülését is a díjszabás vonatkozásában.

2.1.6. A felhasználó

[31] Míg a felhasználási jogot engedő jogosult személye erősen korlátozott személyi körben kerül

meghatározásra, a felhasználó vonatkozásában nincsenek ilyen kötöttségek. Felhasználó bárki lehet, így olyan szempontból sincsenek kötöttségek az *Szjt.* alapján, hogy a felhasználásra jogot szerzett személy egyébként más ágazati szabály alapján jogosult-e a felhasználásra.

[32] Így nem zárja ki szerzői jogi szempontból a felhasználói minőséget az, ha valaki a mű sugárzására szerez felhasználási engedélyt, de nem felel meg a médiajogi szabályoknak, amely szerint lineáris médiaszolgáltató (rádió- és televízió-szervezet) csak előzetesen bejelentett és nyilvántartásba vett jogi személy lehet.^[32] Szintén nem befolyásolja a felhasználói minőséget az, ha egy építészeti alkotás kivitelezése céljából kötött felhasználási engedély jogosultja nem kapja meg az építésügyi hatóságtól az épület megvalósításához szükséges engedélyeket. Bár a szerzői jogi felhasználói minőség ezen esetekben fennmarad, az ilyen helyzetek könnyen eredményezhetik azt, hogy hiába köt a felhasználó kizárólagos felhasználási engedélyre irányuló szerződést a szerzővel, a szerző a műfelhasználás megkezdésének elmaradása okán felmondhatja a szerződést.^[33]

[33] A felhasználó szempontjából fontos leszögezni, hogy önmagában a felhasználói szerepkör nem jár felhasználási kötelezettséggel, így a felhasználás elmaradása mindösszesen olyan esetekben járhat külön szankcióval (lásd 4.7. pont), amikor a felhasználó az egyedüli jogosult a mű hasznosítására (kizárólagos felhasználási engedély), amely esetben a felhasználás elmaradása azt eredményezheti, hogy a mű egyáltalán nem tud nyilvánosságra jutni, és ez által a közönséghez eljutni. Ez tehát ilyen szempontól azt is jelenti, hogy önmagában a felhasználó általi felhasználás elmaradása nem minősül szerződésszegésnek, és a felhasználónak tulajdonképpen nincs felhasználásra irányuló kötelezettsége.

[34] Bár bárki lehet felhasználó, ez a kijelentés nem jelenti egyben azt, hogy minden olyan személy is felhasználóvá válna, akinek a mű felhasználó általi felhasználása során köze van a felhasználáshoz, például azáltal, hogy a felhasználó igénybe veszi a közreműködését bizonyos a felhasználást megvalósító részecselmények elvégzésére. Erre kiváló példaként szolgál a bár szabad felhasználás körébe eső, így engedélyt nem igénylő felhasználásnak minősülő magáncélú másolás, amely bár fizikai formátumban történő többszörözéssel is megvalósulhat, azonban napjainkban inkább a digitális formátuma releváns. Így például a felhőszolgáltatás szolgáltatója általi tevékenység, azaz a tárhely rendelkezésre bocsátása az igénybe vevő részére, közreműködő tevékenységnek tekinthető, ami ilyen szempontból beleolvad a magáncélú másolást végző személy (a szolgáltatás igénybe vevője) felhasználásába.^[34] Visszaevezve a felhasználási szerződések körébe a Kúria is megállapította egy építészeti alkotás felhasználása esetében, hogy az építőipari kivitelezésben közreműködő személyek nem tekinthetők önálló felhasználónak, amennyiben a felhasználási cselekményt nem saját jogukon, hanem a megbízó felhasználó javára végzik, ilyen esetben ugyanis a tevékenységük szerzői jogi értelemben saját részéről megvalósuló felhasználásnak nem minősíthető.^[35]

[35] A felhasználói pozíciók tekintetében egyedinek tekinthető a *szerzői jogi törvénynek* a tartalomjegyző szolgáltatókra vonatkozó rendelkezéseiben foglalt szabályok köre, ahol a törvény lényegében véve két felhasználói cselekményt (platform és a platform felhasználója, *usere*) von egy felhasználó felelőssége alá, annak kimondása által, hogy a tartalomjegyző szolgáltató felületén végzett felhasználások tekintetében főszabály szerint a tartalomjegyző szolgáltató köteles gondoskodni a felhasználási engedély beszerzéséről nemcsak az általa történő közvetlen felhasználások, hanem a szolgáltatását igénybe vevő személyek nem kereskedelmi célú, illetve nem kereskedelmi mértékű bevételt eredményező felhasználásai vonatkozásában. Ezt a felhasználói kört és kötelezettséget bővebben a 6.2. pontban tárgyaljuk.

2.2. A felhasználási szerződés közvetett tárgya: a szerzői mű

[36] Ehelyütt csak röviden kerül bemutatásra a felhasználási engedély közvetlen tárgya, a szerzői mű, amelynek felhasználási módját a szerződés közvetett tárgya, a szerződésben engedélyezett

felhasználási jog, és az abban foglalt vagyoni jogok köre, azok alkalmazhatóságának mértéke, valamint módja határozza meg.

[37] Ahhoz, hogy egy felhasználási szerződés létezőnek minősüljön, elengedhetetlen a felhasználással érintett mű megjelölése. A mű megjelölésének szükségszerűsége abból ered, hogy maga a mű a szerződés közvetett tárgya, amire a felhasználás irányul, így e nélkül a felhasználási jogok üres halmazként léteznének.

[38] A mű megjelölése többféle módon is megtörténhet, de a lényege, hogy a műnek mindenképpen azonosíthatónak kell lennie. A mű megjelölése történhet

- közvetlenül a felhasználási engedélyben, leírásos jelleggel, meghatározva a mű keletkezési idejét és attribútumait, vagy ha a mű vizuális alkotás akkor akár a mű képének beillesztésével, vagy
- a műre történő utalással, amely által a művet külön mellékletben csatolják a szerződéshez (például szoftver specifikáció).

[39] A mű megjelölése tekintetében elsődleges hiba lehet a mű közvetlen megjelölésének elmaradása, vagy utalásos megjelölés esetén a releváns melléklet lemaradása.^[36] Azonban további hibaként értékelhető azon eset, mikor a felek olyan művet jelölnek meg, amely nem, vagy már nem áll szerzői jogi oltalom alatt. Ilyen lehet például egy olyan szerződés, amely egy jogszabály fordítására, vagy egy tisztán folklór alkotás kiállítására irányul. Szintén ide tartozik a lejárt védelmi idejű művek felhasználásának engedélyezési esete.^[37]

[40] A mű megjelölése során külön kategóriának minősül a jövőben megalkotandó művekre kötött felhasználási engedélyek köre, amelyet a 4.5. pontban tárgyalunk.

2.3. A felhasználási szerződés közvetlen tárgya: a felhasználási engedély

[41] A felhasználási engedély szintén elengedhetetlen eleme a felhasználási szerződésnek, olyan mértékben, hogy a felhasználási engedély lesz az az eleme a szerződésnek, amely által a felhasználónak joga keletkezik a mű szerzői jogi értelemben vett felhasználására, és amely által a felek rendezik, hogy a felhasználás pontosan milyen felhasználási módokra terjed ki, illetve ezt milyen módon, illetve mértékben teszi. A felhasználási engedély nélkül felhasználási szerződésről nem lehetne szó.

[42] A felhasználási engedély által a szerző, mint a mű jogosultja engedélyt ad egy harmadik személy, a felhasználó részére a mű felhasználására, amely engedély által a felhasználónak jogdíj fizetése ellenében jogosultsága keletkezik a mű meghatározott keretek közötti felhasználására.

[43] A felhasználási szerződésben a szerző és a felhasználó megállapodhatnak abban, hogy a szerző milyen keretek között engedélyezi a felhasználó számára a felhasználást, így meghatározhatják

- az engedély időbeli és
- területi hatályát,
- az engedélyezett felhasználási módokat, azaz azt, hogy milyen felhasználási módokra és azon belül milyen felhasználási magatartásokra terjed ki az engedély,
- a felhasználás mértékét, így például azt, hogy többszörözés esetén hány példányban van lehetőség a mű reprodukálására, továbbá
- azt, hogy a felhasználási jog kizárólagos-e vagy sem és
- továbbengedélyezhető-e, valamint átruházható-e a felhasználó által harmadik személyek részére.

[44] A felhasználási engedély által konstituált jog terjedelmét a felek szabadon határozhatják meg a fenti elemek beillesztése és meghatározása által, azonban maga az [Sztj.](#) is alkalmaz a felhasználási jog terjedelmének értelmezésére vonatkozó diszpozitív szabályokat, azon esetre, amikor a felek nem vagy nem egyértelműen állapították meg a felhasználási engedély hatályát (lásd 4.2. pont).

2.4. A felhasználási jog ellenértéke, a szerzői jogdíj

[45] A felhasználási szerződés utolsóként tárgyalt lényegi eleme a felhasználási jog ellenértékéként járó jogdíj, amely tekintetében az [Sztj. 16. § \(4\) bekezdésében](#) foglalt rendelkezés irányadó, ahol rögzítésre kerül, hogy a

szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg.

Ez a rendelkezés alapozza meg a felhasználási szerződések alapvető visszerhességét, amelyet az [Sztj. 42. § \(1\) bekezdése](#) megerősít azzal, hogy a felhasználásra adott engedély fejében a felhasználó díj fizetésére köteles.^[38]

[46] A visszerhességből következik, hogy amennyiben a szerző a jogdíjról nem mondott le kifejezetten erre irányuló nyilatkozatban, úgy a jogügylet nem tekinthető ingyenesnek. Ráadásul a jogdíj összegére irányuló rendelkezés, vagy arról történő lemondó nyilatkozat nélkül felhasználási szerződés nem is jöhet létre.^[39]

[47] A jogdíj természetét illetően fontos tisztázni, hogy az nem a felhasználó által az engedély nyomán ténylegesen elvégzett felhasználási cselekményekért jár, hanem magáért az engedély nyújtása fejében keletkező jogért, a felhasználás lehetőségének biztosításáért.^[40]

[48] A jogdíj mértékét illetően a felek megállapodhatnak egyösszegű díjazásban, amely esetben szintén szükséges visszautalni az [Sztj. 16. § \(4\) bekezdésére](#), amely a visszerhesség mellett a felek eltérő megállapodása hiányában a díjazásnak a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel történő arányosságát írja elő. Ez a rendelkezés azonban nem a felhasználó tényleges bevételén alapszik, hiszen előfordulhat, mint az korábban említésre került, hogy a felhasználó a felhasználási szerződés fennállása alatt nem használja fel a művet. A felhasználás elmaradása nem jelenti azt, hogy az arányossági elvből kiindulva nem jár jogdíj a jogosultnak. Ez a rendelkezés mindössze azt tisztázza, hogy amennyiben a felhasználónak bevétele származik a mű felhasználásából, úgy a jogdíj alapja minden olyan bevétel, ami a felhasználáshoz kapcsolódik. Ami lényegesen nagyobb kör, mint a közvetlenül a mű felhasználásából származó bevétel. Az [Sztj.](#) eredeti indokolása e tekintetben azt is tisztázza, hogy a felhasználás vesztesége nem jár a szerző díjigényének elvesztésével.^[41]

[49] Az egyösszegű díjazás mellett lehetőségként szerepel még a százalékos mértékű visszatérő jellegű jogdíj (*royalty*) fizetése, amely során a felek időszakonként visszatérő díjfizetésben állapodnak meg a felhasználónak a felhasználáshoz kapcsolódó bevétele alapján. Az ilyen díjazásban történő megállapodás esetén a szerző maga is kockázatot vállal, hiszen a felhasználó oldalán történő bevétel elmaradásával nem lesz jogosult jogdíjra.

[50] A két módszert természetesen ötvözhetik a felek, és megállapodhatnak egy alap jogdíjban, amelyen felül, akár időbeli hatálytól függően, akár a felhasználás mértékéhez kötötten kiköthetnek egy bevételarányos jogdíjat is, de akár más díjmegállapítási módszereket is alkalmazhatnak.

[51] Külön kategóriának minősülnek azok az esetek, amikor a felhasználási szerződés jövőben megalkotandó műre irányul, ugyanis ilyen esetben a szerződésben foglalt díj, amennyiben egyösszegben kerül meghatározásra, nem minősülhet teljes terjedelmében jogdíjnak. Az így meghatározott díj ugyanis a jogdíj mellett magában foglalja a tevékenység elvégzéséért járó, vállalkozási természetű díjat is. A felek ilyenkor eldönthetik, hogy külön nevesítik a jogdíj és a tevékenység elvégzéséért járó díj összegét, vagy csak azt határozzák meg, hogy a meghatározott díj hány százaléka minősül jogdíjnak.^[42] Előfordulnak olyan esetek is, amikor a felek csak arról rendelkeznek, hogy a jogdíj részét képezi a szerződésben foglalt összegnek, az ilyen meghatározások azonban adójogilag nem helyesek, ugyanis ebben az esetben nem lehet megállapítani, hogy az összegnek mekkora része minősül tevékenység elvégzése fejében járó bevételnek, mivel a jogdíj nem a tevékenység fejében, hanem a jog átengedése fejében jár, és eltérő adójogi megítélés alá eshet.

[52] Az arányos díjazás,^[43] azaz a bevétellel arányos díjazás kategóriája mellett még két díjazástípust különböztet meg a **szertői jogi törvény**. Az egyik a megfelelő díjazás kategóriája, amit a törvény azon esetekre ír elő, amikor a szerzótől elvonásra kerül a kizárólagos engedélyezés joga, és a felhasználás tekintetében csak a díjigénnyel való fellépés lehetősége jár számára,^[44] amely díjnak a mértékét az adott jogot gyakorló közös jogkezelő szervezet állapítja meg a díjszabásában. Erről a díjigénnyről egyébként lemondani közvetlenül nem lehet, kivéve, ha a törvény ezt lehetővé teszi. Viszont ilyen lehetőséget a hatályos törvény jelenleg nem biztosít, mindösszesen arra van lehetőség, hogy a szerző a számára felosztott, kifizetésre váró díjköveteléséről mondjon le.^[45] A másik kategória pedig annak a megfelelő díjazásnak az elve, ami pedig a munkaviszonyban létrehozott művek esetében áll fenn.^[46]

[53] A felhasználási szerződés kizárólag a szerzőnek a jogdíjról kifejezett nyilatkozattal történő lemondása esetén lehet ingyenes. A lemondó nyilatkozat érvényességéhez szükséges, hogy az olyan formában történjen meg, amelyet az Sztj. egyébként az adott felhasználási szerződés vonatkozásában előír. Ily módon, mivel főszabály szerint a felhasználási szerződés csak írásba foglaltan érvényes, az ezen körbe tartozó, azaz kivételként nem megjelölt felhasználási szerződések esetén a jogdíjról lemondó nyilatkozatot érvényesen csak írásban lehet megtenni. Arra nincs külön törvényben foglalt kötelezettség, hogy a lemondásnak a felhasználási szerződésben kell megtörténnie, azonban ez mégis következik abból, hogy a jogdíjra irányuló rendelkezés nélkül nem beszélhetünk létező felhasználási szerződésről. Így akkor sem jön létre létező felhasználási szerződés, ha bár az írásba foglalt felhasználási szerződés hallgat a jogdíj összegéről, a szerző a szerződésen kívül tesz egy írásba foglalt jognyilatkozatot, amelyben lemond a jogdíj iránti igényéről, kivéve, ha az a szerződés részeként értelmezhető (például egy ajánlat és az elfogadó nyilatkozat esete).

3. A felhasználási szerződés értelmezése

[54] A szerződések értelmezése tekintetében a Ptk. mint az Sztj. háttérszabálya kimondja, hogy a szerződési jog értelmezési elve a jognyilatkozatok általános, nyilatkozati elv akarati elvvel kiegészített módja. Ez azt jelenti, hogy a felek között létrejött szerződési feltételeknek és nyilatkozatoknak az értelmezése a szerződés egészével összhangban kell, hogy történjen.^[47] Ehhez képest az Sztj. más megoldást választ, ezzel felülírva a Ptk. általi általános szerződés értelmezési elvet. A **szertői jogi törvény** lefekteti alapelvként, hogy amennyiben a felhasználási szerződés tartalma nem egyértelmű, azaz értelmezésre szorul, úgy a szerző számára kedvezőbb értelmezését kell a szerződésnek vagy az adott szerződési rendelkezésnek alkalmazni.^[48]

[55] A szerző számára kedvezőbb értelmezési szabály tulajdonképpen körbeöleli az Sztj.-ben foglalt, egyébként is a szerző javára döntő diszpozitív szerződési szabályokat, amelyek a felek eltérő rendelkezése esetére a szerző számára kedvezőbb tartalmat határozzák meg a felhasználási szerződésben (lásd 4. pont).

[56] A szabály lényege eredendően az olyan felhasználási szerződések értelmezése, ahol a felek bár hiányos, illetve ellentmondásos tartalmú, de létező, sőt érvényes szerződést kötnek. Éppen ezért az értelmezési szabály az ilyen hiányosságok vagy ellentmondások kiküszöbölésének az eszközöként szolgál, és nem alkalmazható az érvénytelenség kiküszöbölésére.^[49]

4. Törvényi diszpozitív és kógens szabályok bemutatása

4.1. Szerződési szabadság

[57] A polgári jog szerződési szabadság elvéből következik, hogy a felek szabadon köthetnek szerződést, szabadon választhatják meg a másik szerződő felet, valamit szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát. A szerződéseknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól

egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.^[50] A szerzői jogi törvény ezt a szabályt megerősíti és pontosítja azzal, hogy a felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény vagy más jogszabály az eltérést nem tiltja.^[51]

[58] A törvény felhasználási szerződésre vonatkozó szabályai főszabályként diszpozitívak. Ez nemcsak annyit jelent, hogy a felek a törvény szabályaitól eltérhetnek, hanem azt is, hogy a felek eltérő rendelkezésének hiányában a törvény rendelkezései alakítják ki a szerződés tartalmát. Ez a törvényalkotási technika teszi lehetővé, hogy az Szjt. a felek hiányos kikötései mellett is tartalommal töltsön fel a létrejött felhasználási szerződést.^[52]

[59] Egyúttal a törvény meghatároz kógens szabályokat is, amelyek a szerződési szabadság alól kivételként érvényesülnek, és amelyekről szerződéses úton az eltérés kizárt (például személyhez fűződő jogok átruházásának tilalma, vagyoni jogok átruházásának korlátozása, semmisségi okok, életműszerződés tilalma, ismeretlen felhasználási módra történő szerződéskötés tilalma, a kizárólagos engedélyhez kapcsolódó korlátozások). Az alábbi pontban utalunk rá, hogy az ismertetett szabályok engedik-e az eltérést vagy sem.

4.2. A felhasználási jog terjedelme

[60] A felhasználási szerződés esszenciális eleme, hogy a felek rendelkezzenek arról, hogy a jogosult felhasználási engedélyt ad a jogszerzőnek, ennek hiányában a felhasználási szerződés nem jön létre. Ha minimálisan tartalmazza a szerződés a felhasználási engedélyt, de az azzal keletkező jog terjedelmét nem, akkor azt jogszabály alapján is meg lehet határozni. Persze figyelembe véve, hogy a felhasználási szerződések a szerződő felek egyedi igényeit szolgálják, gyakorlati szerepük van, ezért úgy szerencsés, ha a szerződés kellő részletességgel tartalmazza a felhasználási engedéllyel létrehozott jog terjedelmét, módját és mértékét.

[61] A felhasználási engedély korlátozható valamely területre, időtartamra, felhasználási módra és a felhasználás meghatározott mértékére.^[53] Ezen szempontok és feltételek meghatározása fogja egyben kiadni a felhasználási engedéllyel létrehozott jog terjedelmét.

[62] A felek tagolhatják is a felhasználási engedélyt és területenként más időbeli hatályt, illetve más felhasználási módot határozhatnak meg. A szerződő felek egyéb korlátozásokat, feltételeket is szabhatnak a terjedelem meghatározása során (például a művet csak saját célra használhatja fel, reklámcélra nem).

[63] Az eltérést engedő szabályok közé tartoznak azok az előírások, amik – eltérő rendelkezés hiányában – egyrészt a felhasználási jog terjedelmét, másrészt a felhasználás módját és mértékét határozzák meg. Ha van értelmezhető felhasználási engedély, de kétséges, hogy az engedély alapján milyen terjedelmű felhasználási jog keletkezik, a felhasználási jog

- nem kizárólagos,
- harmadik személynek át nem engedhető,
- Magyarország területére terjed ki,
- időtartama a szerződés tárgyát képező műhöz hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik, ^[54]
- és a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódik.

[64] Egyes szerződéstípusoknál további értelmezési szabályokat alkalmaz a törvény (kiadói, megfilmesítési szerződés, szoftverlicencia), amiket külön fogunk kifejteni (lásd 6. pont).

[65] Érvényesen lehet a szerzői vagyoni jogok időbeli, területi, mennyiségi és a felhasználás mértékére és módjára vonatkozó korlátozás nélküli felhasználási szerződést is kötni, de arról kifejezetten kell rendelkezni. Amennyiben a felek a „törvényi minimumnál” szélesebb terjedelmű

engedélyt kívánnak a felhasználónak biztosítani, azt részletes és egyértelműen szövegezett felhasználási szerződés útján biztosíthatják.

[66] Az értelmezés során egyebekben a Ptk.-nak a jognyilatkozatok és szerződések értelmezési szabályain túl *lex specialis* sorvezetőt biztosít: ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni (lásd 3. pont)

4.2.1. A felhasználás módja

[67] A felhasználás módjait a szerzői vagyoni jogok biztosításával összhangban kell meghatározni és értelmezni. A szerzőnek a törvény biztosít kizárólagos jogot a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.^[55] Nemcsak a mű, hanem a mű sajátos (tehát egyéni, eredeti) címének és a műben szereplő jellegzetes és eredeti alak kereskedelmi hasznosításának kizárólagos joga is a szerzőt illeti.

[68] A szerzői jogi értelemben vett felhasználás típusait példálózóan a törvény sorolja fel a szerző vagyoni jogai fejezetben:

- a többszörözés (18–19. §),
- a terjesztés (23. §),
- a nyilvános előadás (24–25. §),
- a nyilvánossághoz közvetítés sugárással vagy másként (26–27. §),
- a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése (28. §),
- az átdolgozás (29. §),
- a kiállítás (69. §).

A felhasználási jogok tartalmát a ->[szerzői vagyoni jogok](#) szócikk részletezi.

[69] A felhasználási szerződésben a felek szabadon állapodhatnak meg abban, hogy a felhasználási módok közül melyre ad engedélyt a szerző. Az engedély vonatkozhat egy vagy több felhasználási módra, és a felek törekedhetnek arra is, hogy minél több, akár az „összes” ismert felhasználási módot lefedje. Ennek törvényi korlátja, hogy a szerzői vagyoni jogok „álagának” átruházása főszabály szerint törvényileg kizárt, ezért az ilyen rendelkezés semmis lesz. Érdemes tehát a szerződés szövegezésénél a hanyag „mindent átad/elad/átruház”, illetve a helytelen „átruházza a tulajdonjogot”, gyakran angolszász szerződések fordításából vett fordulatok helyett minél pontosabban meghatározni, mely felhasználási módokra kíván a szerző engedélyt adni.

[70] Megjegyezzük, hogy a szerzői vagyoni jogok átruházása egyes műtípusok esetén megengedett (például szoftver, *sui generis* védelemben részesülő adatbázis, reklámozás céljára rendelt mű), ezért ilyen műveknél a teljes átruházást célzó szerződést is érvényesen lehet kötni.

[71] Meg kell különböztetni a felhasználási jog átruházását a szerzői művet hordozó dolog tulajdonjogának átruházásától. A törvény helyes értelmezése szerint a műpéldány átadásával és a tulajdonjog átruházásával érvényes felhasználási szerződés nem jön létre, mert egyrészt a felhasználási engedélyhez nem szükséges az átadás, másrészt ez önmagában, kifejezett rendelkezés hiányában, felhasználási engedélyt nem keletkeztet.^[56]

[72] A [szerzői jogi törvény](#) a felhasználás módja tekintetében tartalmaz a szerződés értelmezését segítő, azt tartalommal feltöltő rendelkezést:

- A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására.
- A mű többszörözésére adott engedély csak kifejezett kikötés esetén ad a felhasználónak jogot arra, hogy a művet kép- vagy hangfelvételen rögzítse, illetve, hogy azt számítógépre vagy elektronikus adathordozóra másolja.
- A mű terjesztésére adott engedély csak kifejezett kikötés esetén ad a felhasználónak jogot

arra, hogy a műpéldányokat forgalomba hozatal céljából behozza az országba.

- A mű többszörözésére adott engedély – kétség esetén – kiterjed a többszörözött műpéldányok terjesztésére is. Ez nem vonatkozik a műpéldányoknak az országba forgalomba hozatal céljából történő behozatalára.
- Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatja.^[57]

[73] Ezek a szabályok egyrészt arra ösztönzik a szerződő feleket, hogy a szerződésük tartalmát kellő pontossággal határozzák meg, és kifejezetten rendelkezzenek arról, ha a mű átdolgozására, többszörözés esetén a rögzítésére, adathordozóra másolására, terjesztés esetén pedig az importálására is szeretnének engedélyt meghatározni. Van olyan értelmezést segítő szabály, ami tágítja a szerződésben meghatározottak körét: a mű többszörözésére adott engedély esetén kifejezett rendelkezés hiányában kiterjed a többszörözött műpéldányok terjesztésére is, ide nem értve az országba behozatalt. Ezt a szerződésben természetesen kifejezetten ki lehet zárni.

[74] Szintén bővíti a szerződésben meghatározott felhasználási módok körét az a törvényi szabály, miszerint akár a felhasználó is végrehajthatja azokat az elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat, amiket a szerző nem tett meg. E körben tehát az érvényesen megszerzett felhasználási engedély – jelen szócikk írói szerint – a szükséges mértékben kiterjed az átdolgozásra.^[58]

[75] Ki kell emelni, hogy a megszerzett felhasználási jog nem jelent egyúttal felhasználási kötelezettséget is. Amennyiben a szerző a felhasználás tényleges megkezdésére szeretné kötelezni a felhasználót, arról a szerződésben rendelkezni kell. Ez alól kivételt jelent a kizárólagos felhasználási engedélyt biztosító szerződés, ami esetében lényegében felhasználási kötelezettsége keletkezik a felhasználónak, annak nem-teljesítése esetére pedig speciális felmondási szabályokat határoz meg a törvény. Ezeket a szabályokat a 4.7. pontban mutatjuk be.

4.2.2. A felhasználás mértéke

[76] A felhasználás mértéke mennyiségi korlátozást jelent, ami felhasználási módonként és műtípusonként eltérően határozható meg. Például DVD-n történő többszörözés és terjesztés esetén a többszörözött példányszám, vagy sugárzással történő nyilvánossághoz közvetítés esetén a sugárzások száma,^[59] nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel esetén ez lehet a „feltöltött-letöltött” fájlok száma, kiállítás esetén a megrendezett kiállítások száma. A mérték szoros összefüggésben állhat a díj megállapításával is, hiszen a felhasználások mennyiségi csoportosításához eltérő díj köthető.

[77] A szerződési szabadságból következik, hogy a mű felhasználásának mértékét bármilyen keretbe foglalhatják, feltételhez köthetik, sőt a felhasználás révén létrejött mű további felhasználását is korlátozhatják. Így semmi akadálya, hogy átdolgozási engedély esetén arról rendelkezzenek a felek, hogy az átdolgozással létrejött mű (például egy zeneművet átdolgozó reklámfilm) további felhasználása (például sugárzása, lehívásra hozzáférhetővé tétele) milyen mértékben megengedett, valamint mely területen, és milyen időtartamban megengedett, ami átvezet a felhasználási jog területi és időbeli hatályának tárgyalásához.

4.2.3. A felhasználási jog időtartama

[78] A felhasználási jog időtartamát egyrészt az engedély megadásának az időpontja, másrészt a felhasználási jog lejáratára, végső időpontja határozza meg. A felhasználási jogot a felhasználó a szerződés alapján olyan időtartamra szerzi meg, amiben a felek kifejezetten megállapodnak. Amennyiben ez a megállapodás a szerződésből hiányzik, akkor a szerződés tárgyát képező műhöz

hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik. A leghosszabb időtartamú a teljes védelmi időre adott engedély.

[79] A felhasználási szerződés hatályba lépése vagy hatályának vége és a felhasználási engedély időtartama közé automatikusan nem tehető egyenlőségjel. Gyakori ugyanis, hogy a felhasználási szerződés a felhasználási engedély megszerzésének kereteit is szabályozza, valamint jövőben megalkotandó művekre adott engedély esetében is jövőbeli a jogszerzés (például a jog megszerzése a díj megfizetésével egyben történik, vagy egy meghatározott időpontban történik). Ezen túl a szerződési szabadság miatt a felek abban is megállapodhatnak, hogy a felhasználási engedély kezdő időpontja korábbi, mint a felhasználási szerződés hatályba lépésének napja (például peren kívüli egyezség esetén a felek a múltra nézve rendezik, tekintik megadottnak a felhasználási engedélyt).

[80] A szerződés bármilyen okból történő megszűnése (például szerződésszegés miatti felmondás, határozott időtartam lejárta) nem minden esetben jelenti a felhasználási jog megszűnését, kifejezett rendelkezés hiányában a szerződés értelmezésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Nincs annak akadálya, hogy a felek a felhasználási szerződés hatályát és a felhasználási jog időtartamát eltérően szabályozzák a szerződésben.

[81] Amikor a felhasználási szerződés más szerződéssel (vállalkozási, megbízási, munkaszerződéssel) vegyes rendelkezéseket tartalmaz, akkor a szerződés tevékenységre vonatkozó részének megszűnése nem eredményezi automatikusan a felhasználási jog megszűnését, akár úgy is rendelkezhetnek a felek, hogy a vállalkozási (megbízási) szerződés megszüntetése a megadott felhasználási jogot nem érinti.

4.2.4. A felhasználási jog térbeli (területi) hatálya

[82] A felhasználási jog térben is meghatározott: a felek állapítják meg, hol lehet a művet a felhasználási engedély alapján felhasználni. A területi hatályt meghatározhatják a felek települések, országok, kontinensek megjelölésével, vagy más módon is, figyelemmel arra, hogy a szerződést a szavak általános jelentése szerint kell végső soron értelmezni, ezért törekedni kell a terület egyértelmű meghatározására (például a „német nyelvterület” egy nem kellően pontos meghatározás). Az Európai Gazdasági Térség (EGT) országain belül figyelemmel kell lenni arra, hogy a *geoblocking* egyes online szolgáltatások esetén tilos.^[60] A szerzői jogi licenciaszerződéseket az EUB többször vizsgálta versenyjogi szempontból is.^[61]

[83] A területi hatály és a felhasználási mód „összeparasztásának” kiemelt fontossága lehet, ha például a felhasználás több mozzanatos, és a felek szakaszonként eltérően kívánnak rendelkezni (például a zenemű átdolgozásának helye Magyarország, az ilyen módon létrejött filmalkotás további felhasználásának a helye az Európai Unió).

[84] A legszélesebb körű terület az „egész világra” adott engedély, ami gyakorlatilag a Föld valamennyi országát és minden területét jelenti, azonban az űrkutatás fejlődésével ma már nem kizárt, hogy a Földön kívül (például űrhajóban, más bolygón) történő felhasználást is le fogja fedni.

4.2.5. A felhasználási jog személyhez kötöttsége

[85] A felhasználási jogot a mű felhasználására a szerződés alapján elsődlegesen a felhasználó szerzi meg. A felhasználó a jogot harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte.^[62]

[86] Két esetet foglal magában a rendelkezés. Egyrészt a teljes, a szerződés alapján megszerzett felhasználási jog tovább-átengedését, amely valójában szerződési alapon keletkezett vagyoni értékű jog átruházása, másrészt a megszerzett felhasználási jog alapján további felhasználási jog

engedését, amely egy újabb felhasználási szerződés révén lehetséges. Ez utóbbi eset az alfelhasználási jog engedése. Mindkét esetre nézve külön-külön szükséges a szerző engedélye.^[63]

[87] Ha a felhasználó a szerző beleegyezése nélkül ruházza át a jogait, illetve ad további felhasználási engedélyt, vagy ha a felhasználási engedély a szerző beleegyezése nélkül száll át, a felhasználó és a jogszerző egyetemlegesen felelnek a felhasználási szerződés teljesítéséért.

[88] A fenti szabály alóli kivétel a szervezeti jogutódlás esete, amikor a felhasználási jogok a szerző beleegyezése nélkül átszállnak a felhasználási jogokkal rendelkező vagy a jogokat megszerző gazdálkodó szervezet jogutódljára.^[64]

4.3. Kizárólagosság

[89] A felhasználási szerződés csak kifejezett kikötés esetén ad kizárólagos jogot. Kizárólagos felhasználási engedély alapján csak a jogszerző használhatja fel a művet, a szerző további felhasználási engedélyt nem adhat, és maga is csak akkor marad jogosult a mű felhasználására, ha ezt a szerződésben kikötötték.^[65]

[90] A törvény rögzíti a licencszerződés szabályozására jellemző nem kizárólagos felhasználási engedély főszabályát. Ha tehát a felek a kizárólagosságról nem rendelkeznek, a szerző másnak is engedhet felhasználási jogot. Az [Szjt.](#) életszerűségét mutatja, hogy az egyes műfajokra vonatkozó szabályok között néhány esetben a szerzett jog kizárólagosságát teszi a főszabállyá:

- a kiadói szerződés – kivéve a gyűjteményes műveket és az időszaki lapok számára készült műveket,^[66]
- gyakorlatilag 10 évre a megfilmesítési szerződés,^[67]
- az ipari tervezőművészeti és belsőépítészeti alkotás felhasználásra kötött szerződés.^[68]

Ahol pedig az Szjt. megengedi a vagyoni jog törvény alapján való átszállását, illetve szerződéssel történő átruházását, ott értelemszerűen a jogszerzés kizárólagos.^[69]

[91] A kizárólagos jog tartalma szerint azt jelenti, hogy maga a szerző sem tudja a jog fennállása alatt a saját művét felhasználni, valamint a műre további engedélyt nem adhat. A kizárólagos engedély és a teljes jogátruházás között ezért a gyakorlati hatását tekintve nincs különbség, hiszen a szerző a művet használni, másnak arra engedélyt adni nem tud. Jogilag pedig az az eltérés, hogy a kizárólagos jogra vonatkozó szerződés a szerződésben vagy a törvényben meghatározott esetekben felmondható, így az még később visszaszállhat a szerzőre.

[92] Annak a felek szerződési szabadsága keretében nincs akadálya, hogy a kizárólagos felhasználási jog fennállása idejére a szerző egyszerű allicenciát (alfelhasználási jogot) kapjon a műve felhasználására, amit szerződéses úton a felhasználó biztosíthat számára.

[93] A törvény rögzíti a kizárólagos felhasználási jogot tartalmazó szerződés megkötése előtt adott nem kizárólagos felhasználási jog sorsát. Az ilyen jog fennmarad, kivéve, ha a szerző és a felhasználásra nem kizárólagos jogot szerző felhasználó közötti szerződés eltérően rendelkezik.^[70]

[94] A szerző adhat tehát érvényesen kizárólagos jogot akkor is, ha korábban másnak már egyszerű felhasználási jogot biztosított, azonban szerződést szeg, ha

- erről a polgári jog szabályai szerint a szerződéses partnereit nem tájékoztatja,
- velük nem működik együtt, továbbá
- a kizárólagos engedélyre vonatkozó szerződés teljesítése során hibásan teljesít,
- ha a felhasználó nem a korábbi engedély ismeretében köti meg vele a szerződést.

[95] A [szerzői jogi törvény](#) nem rendelkezik arról az esetről, ha a szerző úgy köt kizárólagos jog engedésére vonatkozó felhasználási szerződést, hogy korábban már másnak adott kizárólagos jogot. A törvény értelmezésével arra a következtetésre lehet jutni, hogy a szerző nem tud érvényesen kizárólagos jogot adni, ha korábban ilyen jogot már átruházott valakire, hiszen ebben

az esetben a kizárólagos engedélyezési joga már kiüresedett, és nem rendelkezik olyan joggal, amit átengedhet. Egy ilyen szerződés megkötésével a szerződésszegés szabályai szerint fog felelni, de a tévedés, vagy a megtévesztés egyéb törvényi anyagi jogi előfeltételei is fennállhatnak.^[71]

4.4. A felhasználási szerződés érvénytelensége

[96] A felhasználási szerződést – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – írásba kell foglalni.^[72] A Ptk. fogalomrendszere szerint írásba foglalt az a jognyilatkozat, amit a nyilatkozó fél (szerződő fél) aláírt, ami a gyakorlatban, külön törvényi rendelkezés híján is a hagyományos „papíron”, folyékony tintával történő aláírást (név kézírással történő feltüntetését) jelenti. Másrészt írásba foglaltnak minősül a jognyilatkozat is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.^[73] Utóbbinak felelnek meg az EIDAS rendelet szerinti minősített elektronikus aláírással ellátott okiratok.^[74]

[97] Magyarországon minősített elektronikus aláírással rendelkező áll egy „ingyenes”, a Magyar Állam által biztosított megoldás, az ún. AVDH, ami az „azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés” szolgáltatást takarja. Az AVDH-val szintén írásbelinek minősülő, teljes bizonyító erejű nyilatkozatokat lehet tenni nemcsak a közigazgatási ügyintézéshez, hanem magán- vagy üzleti célra is.^[75]

[98] A polgári jogi háttérjogszabály és az uralkodó bírói gyakorlat értelmében az egyszerű e-mail-címről küldött elektronikus levél, vagy bármilyen ezzel egyenértékű forma (például e-mailben szkennelt megküldött, e-mail-címmel generált, minősített elektronikus aláírásnak nem minősülő aláírással ellátott nyilatkozat) nem minősül írásba foglaltnak, és bár a joggyakorlat változik e téren, mégis a későbbi jogviták miatt felhasználási szerződés kötése esetén az egyszerű e-mailben történő szerződéskötés kerülendő.^[76]

[99] A felhasználási szerződés módosítása, megerősítése, visszavonása, megtámadása, valamint megszüntetése is írásbeli alakban érvényes.^[77] Tehát lényegében a felhasználási szerződéssel kapcsolatos valamennyi nyilatkozat csak írásban érvényes, például a jövőben megalkotandó művekre vonatkozó szerződés alapján átadott mű elfogadása, kijavításra visszaadása, a szerződés felmondása, a felhasználáshoz elengedhetetlen és nyilvánvalóan szükséges változtatások végrehajtására történő felhívás, a kizárólagos felhasználási szerződés teljesítésére való felszólítás, a nyilvánosságra hozatalhoz adott engedély visszavonása.^[78]

[100] A Ptk. szerződési szabadságának alapelve szerint azonban – jelen cikk írói szerint – nincs akadálya annak, hogy a felek szerződéses úton ettől saját belső jogviszony tekintetében kifejezetten eltérjenek, és egy közöttük szabályos alakisággal megkötött szerződés útján a jövőre nézve eltérő nyilatkozattételi módokat állapítsanak meg, amiket a közöttük lévő szerződésekre rendelnek alkalmazni (például szerződésben megállapodnak, hogy a saját szerződésüket tekintve a dedikált e-mail-címről küldött nyilatkozatok írásbelinek minősülnek, és rendezik a nyilatkozattétel releváns időpontját, valamint azt is, hogy az elküldött e-mail szövegét tekintik a releváns felidézhető tartalomnak).

[101] Ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták. Az írásbeliség elmulasztásának nem az a következménye, hogy a szerződés nem jön létre, hanem az, hogy a szerződés érvénytelen, feltéve, hogy a felek a lényeges feltételekben (az engedély adásában és az ezt tükröző felhasználási jog keletkeztetésében, valamint a díjazásban) megállapodtak, pusztán annak írásba foglalása maradt el. Amennyiben – akár bizonyítás útján – megállapíthatóak a felek szóbeli nyilatkozatai, illetve ráutaló magatartásuk alapján, hogy a lényeges kérdésekben megállapodtak, létező szerződéssel állunk szemben. A „nem létezés” határán lévő szóbeli vagy ráutaló magatartással tett jognyilatkozatok esetén azonban a felhasználási szerződés létrejöttének megállapítása még bizonyítás útján sem könnyű és a bírói

gyakorlat sem egységes.^[79]

[102] Az *Szjt.* kivételként határoz meg olyan eseteket, amikor a felhasználási szerződés írásba foglalása nem kötelező:

1. a sajtótermékben, napilapban vagy folyóiratban történő közzétételre kötött,
2. a nem kizárólagos, ingyenes, az *Szjt.* 26. § (8) bekezdése második mondatában meghatározott felhasználási jogot engedő,
3. szoftver és a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis nem kizárólagos felhasználására felhasználási jogot engedő, vagy
4. a szerző nem címzett vagy meghatározatlan számú személynek tett, ingyenes, nem kizárólagos felhasználási jog engedésére tett ajánlata elfogadásával létrejött felhasználási szerződés esetén érvényesen lehet kötni felhasználási szerződést szóban és ráutaló magatartással.

Továbbá a közös jogkezelő szervezetek elektronikus úton történő szerződéskötésére speciális szabályokat tartalmaz a törvény.

[103] A törvény ezen pontját legutóbb 2021-ben módosították és a gyakorlati elvárásokra is reagálva vezettek be újabb kivételeket. A fenti harmadik kivétel modernizálja, kibővíti az *Szjt.* 1999-es szövege szerinti, a szoftver vagy gyűjteményes műnek minősülő adatbázis dologi másolati példánya kereskedelmi forgalomban való megszerzésére beiktatott kivételt, a negyedik pedig a művek felhasználási szerződés útján történő közkincsbe bocsátását támogatja, ami hazánkban is legitimé tette az egyébként több mint két évtizede létező Creative Commons, és ehhez hasonló ingyenes (nem címzett vagy meghatározatlan számú személynek biztosított) online licenszek alkalmazását.^[80]

[104] Nem a szerződés alakiságát, hanem felhasználási módokat érintő tilalom, hogy a szerződés megkötésekor ismeretlen felhasználási módra vonatkozó felhasználási engedély érvényesen nem adható. Ha a felhasználási mód ismert, de ezen belül a felhasználás hatékonyságát fokozó, azt kedvezőbb feltételekkel vagy jobb minőségben lehetővé tevő módszere alakult ki a szerződés megkötését követően, erre a tilalom nem terjed ki. Ez a helyzet például, ha a sugárzásra vonatkozik a szerződés, és később olyan módszer jön létre, ami jobb vételt tesz lehetővé, valamint az is, ha többszörözésre vonatkozik a szerződés, és a felhasználó később korszerűbb műrögztési módszert alkalmaz a többszörözés felhasználási mód keretein belül.^[81]

[105] Az ún. életműszerződés törvényi tilalmáról a jövőben megalkotandó művekről szóló 4,5, pontban írunk.

4.5. Jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződés

[106] A felhasználási szerződés egyik esszenciális eleme a mű meghatározása, amire a szerző felhasználási engedélyt ad, az viszont nem feltétel, hogy a mű a szerződés aláírásakor már kész, „átadható” legyen.

[107] A felhasználási jog meglétéhez szükséges a mű, erről pedig csak a mű elkészülte esetén beszélhetünk, hiszen ebben az időpontban keletkeznek a szerzőt a művével kapcsolatban megillető személyhez fűződő és vagyoni jogok, amelyekből a szerződéssel átengedhető felhasználási jogok származtathatók.^[82] Felhasználási szerződést azonban – a törvény által szabott kereteken belül, kellően részletes specifikáció mellett – a mű elkészültét megelőzően is érvényesen lehet kötni a jövőben elkészítendő mű vagy művek jövőben létrejövő felhasználási jogai átruházására.

[108] Az egyik törvényi korlát az ún. életműszerződés tilalma. Semmis a felhasználási szerződésnek az a kikötése, amellyel a szerző meghatározatlan számú jövőbeli művének felhasználására ad engedélyt. A tilalom mögötti jogalkotói szándék a szerző védelme, az őt kiszolgáltatott, bizonytalan helyzetbe hozó, rá nézve szélsőséges hátrányokat előrevetítő szerződések megkötésének

elkerülése.

[109] A tilalom a meghatározhatatlan számú még el nem készült művek tekintetében történő szerződéskötésre vonatkozik, amikor a szerző konkretizálás nélkül az egész életművét, valamennyi jövőben létrehozandó alkotását bocsátja rendelkezésre. A tilalom azonban nem vonatkozik arra, hogy a jövőben megalkotandó művekre a felhasználási szerződést úgy kössék meg, hogy a jövőbeli műveket csak fajtájuk vagy jellegük szerint határozzák meg. Utóbbi esetre a törvény azzal védi a szerzőt, hogy speciális felmondási lehetőséget biztosít számára, amiről a törvény kógens szabálya szerint előzetesen nem lehet lemondani.^[83]

[110] Az életműszerződés semmis ugyan, de a felek tervezését biztosítani képes, a felhasználási jogok hosszabb időre való lekötésére alkalmas szerződés köthető érvényesen.^[84] A kulcs itt is a kifejezett, pontos és a kógens szabályokba nem ütköző szerződésszövegben rejlik.

[111] Arra az esetre, amikor a felek jövőben megalkotandó műre kötnek szerződést, a mű átadásának és a teljesítés elfogadásának is jelentősége lesz, továbbá annak, hogy a teljesített szolgáltatás, tehát az elkészült mű a felhasználói, vagyis a megrendelői igényeknek megfelelően. A jövőben megalkotandó művek esetén a mű átadása nem a polgári jogban megszokott tulajdonátruházás, hanem a szerzői jogi felhasználás lehetővé tétele céljával történik. Ha a szerző tevékenysége (általában vállalkozási, művészeti, irodalmi, tudományos művekre megbízási jellegű) kötelezettsége szerzői jogi védelem alatt álló mű elkészítésére irányul, akkor a szerződés – a *lex specialis* miatt – nem a Ptk., hanem elsősorban az Szjt. 49. §-ának a hatálya alá esik.^[85]

[112] Az így létrejött megállapodás tartalmában „felhasználási szerződéssel vegyes vállalkozási/megbízási szerződést” fog eredményezni. Az Szjt. e körben – a szerzői jogi szabályoktól némileg idegen módon – valóban a vállalkozási szerződést idéző igény- és eljárásrendszert határoz meg. Ennek folyamata a következő:

- az átadott mű elfogadásáról a felhasználó az átadástól számított két hónapon belül köteles nyilatkozni, ha nem nyilatkozik, elfogadottnak kell tekinteni a művet,
- a felhasználó – elfogadás helyett – kijavításra visszaadhatja a művet (első visszaadás),
- majd ismét két hónapja van nyilatkozni az elfogadásról, és ha nem nyilatkozik, elfogadottnak kell tekinteni a művet,
- a felhasználó – elfogadás helyett – dönthet úgy, hogy ismét visszaadja kijavításra a művet (másodszori visszaadás),
- ha a szerző – bármelyik visszaadás esetén – megtagadja a kijavítást, a felhasználó a szerződéstől elállhat, és nem köteles díjat fizetni,
- ha a szerző – bármelyik visszaadás esetén – nem végzi el határidőre a kijavítást, a felhasználó a szerződéstől elállhat, és nem köteles díjat fizetni,
- ha a szerző a kijavítás(ok)at határidőre elvégezte, azonban a mű ezek után sem alkalmas a felhasználásra, a szerzőt mérsékelt díjazás illeti meg.^[86]

Ez a törvényi rezsim a szerzőt védő szabályok között a felhasználói érdekek figyelembevételével ösztönzi a szerzőt arra, hogy a szerződésben rögzített felhasználói igényeknek megfelelő művet készítsen.

[113] A szerződésben a törvényi rendelkezéseket – a későbbi vita elkerülése érdekében – javasolt részletezni:

- Mennyi pontosan a „mérsékelt díjazás” mértéke?
- A mennyiségi és minőségi követelmények meghatározása, amiket a felhasználó elvár, amik kijavításra vagy elállásra adnak okot.
- Van-e olyan súlyosságú szerződésszegés, ami azonnali elállást tesz indokolttá?

[114] Diszpozitív szabályok lévén semmi akadályja annak sem, hogy a felek ezt az eljárást a szerződésben felülírják, és akár a szerző hátrányára szigorítsanak rajta (például ha a mű

alkalmatlan a felhasználásra, elesik a díjazástól), vagy előnyére engedjenek belőle (például a felhasználói nyilatkozattételi határidőt egy hónapra csökkentés), esetleg elemeket vegyenek át a Ptk. általános kellékszavatossági szabályai közül (például a kijavítással egy sorban a díjcsökkentés választásának lehetősége).

[115] Ki kell tehát emelni, hogy az Szjt. jövőben megalkotandó művekre vonatkozó eljárási szabályai egy átlagos esetre adnak átlagos megoldást, azonban az egyedi igényeket egy egyedileg kimunkált szerződés fogja a felhasználó számára biztosítani.

4.6. A szerződés bíróság általi módosítása

[116] A szerződés „törvényt” hoz létre a felek között, ami akkor is teljesítendő, ha egyik vagy másik félnek az nem kedvez. Ha a szerződés módosításának szükségessége merül fel, ezt elsődlegesen a szerződő felek egymás között, akarategységben kísérik meg rendezni. Ezért a szerződés bíróság általi módosítása a Ptk. szerint kivételes, ritkán alkalmazott eseteket ölel fel, amikor egy tartós jogviszonyban állnak be olyan változások, amik miatt a szerződés változatlan feltételek melletti teljesítése az egyik fél lényeges jogi érdekét sértené, és amik indokolják, hogy a szerződést a megváltozott körülményekhez a bíróság „kiigazítsa”, és amely esetben a felek szerződés útján a módosítást nem tudták rendezni. A *clausula rebus sic stantibus* alkalmazásakor a bíróság a körülmények bekövetkeztét, előreláthatóságát, és a felróhatóságot is vizsgálja.^[87] Nincs ez másként felhasználási szerződések esetében sem.

[117] Az Szjt. a felhasználási szerződésekre egy további, speciális esetkört is megállapít. A bíróság akkor is módosíthatja a felhasználási szerződést, ha az a szerzőnek a felhasználás eredményéből való arányos részesedéshez fűződő lényeges jogos érdekét azért sérti, mert a mű felhasználása iránti igénynek a szerződéskötést követően bekövetkezett jelentős növekedése miatt feltűnően nagygyá válik a felek szolgáltatásai közötti értékaránytalanság.^[88]

[118] Az ún. bestseller-klauszula a Ptk.-ban szabályozott esettől eltér, ugyanis itt a feltűnő értékkülönbség nem a szerződéskötéskor áll fenn, hanem később keletkezik azzal, hogy az eredeti díjazás megállapításakor nem kalkulált igénynövekedés lép fel a mű iránt, tehát a mű olyannyira sikeres lesz és annyi bevételt hoz a felhasználónak, hogy a szerződés (leginkább a díjazás) utólagos, szerző javára történő kiigazítása lesz indokolt. Ez az eset nem feltétlenül tartós jogviszonyokban, hanem akár egy egyszeri felhasználási engedélyre vonatkozó szerződés esetén is alkalmazható. A gyakorlatban a fix összegű jogdíjmeghatározáshoz kapcsolódik inkább a bestseller-klauszula alkalmazása, de alapvetően nem kizárt az sem, hogy bevétel-arányú jogdíjszámítás esetén alkalmazzák a szabályt.^[89]

4.7. A felhasználási szerződés megszűnése és megszüntetése. A felmondás szabályai

[119] A felhasználási szerződés a jövőre nézve megszűnik a szerződésben megállapított idő elteltével vagy a szerződésben meghatározott körülmények bekövetkeztével, valamint akkor is, ha a védelmi idő eltelt.^[90] A felhasználási szerződés megszűnése azt eredményezi, hogy az abból fakadó valamennyi jog és kötelezettség megszűnik. A védelmi idő lejártá esetén ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a szerzői jogi védelem megszűnésével a felhasználást nem szerződéses alapon, hanem a mű közkinccsé válása miatt lehet szabadon folytatni.

[120] A felhasználási szerződés egyik vagy másik fél által történő teljesítése (jog átruházása és az ellenérték megfizetése) nem szünteti meg a szerződést, hanem a szerződés ekkor veszi csak igazán kezdetét, mert ekkor válik a megszerzett felhasználási jog gyakorolhatóvá.^[91] A felhasználási szerződés megszűnése továbbá nem feltétlen egyezik a felhasználási engedély időtartamának lejártával sem, hiszen utóbbi csupán a felhasználás jogalapját szünteti meg, de egyéb rendelkezések attól még hatályban maradhatnak (lásd még a felhasználás engedély időtartamáról szóló 4.2.3. pontot). Ezért a szerződés szövegezésében a jogviták elkerülése érdekében ezen rendelkezéseket

nem javasolt összemosni.

[121] A szerződést a felek közös megegyezéssel a jövőre nézve megszüntethetik vagy a megkötés időpontjára visszamenőleges hatállyal felbonthatják. Felbontásra akkor van lehetőség, amikor elállásra, tehát amikor természetben vissza lehet adni az addigi szolgáltatást (így jövőben megalkotandó mű esetében, amíg az alkotás folyamatában egyeztetnek a felek, de a mű nem jön létre, vagy azt nem adja át, és a felhasználás nem kezdődött meg). Egyéb esetekben megszüntetésre van mód. Ha a felek jövőre nézve szüntetik meg a felhasználási szerződést, akkor a megszűnés előtt már teljesített szolgáltatásokkal (például megfizetett jogdíj, megkezdett felhasználás) a felek elszámolnak.^[92]

[122] Az egyoldalú jognyilatkozattal történő megszüntetés esetei a felmondás és az elállás, amelyekre csak akkor van mód, ha vagy a törvény (a Ptk. vagy az Szjt.), vagy a szerződés a felet feljogosítja.

[123] A felhasználási szerződés tekintetében az Szjt. tartalmaz speciális felmondási okokat, amik nem zárják ki a Ptk.-beli felmondási jogoknak a gyakorolhatóságát.

[124] Az Szjt.-beli speciális felmondási okok meglehetősen szűkmarkúak, és csak a kizárólagos felhasználási engedélyt szerző felhasználóval kötött szerződés esetén gyakorolhatóak. Az ilyen engedélyekben a szerző komoly korlátozást vállal arra vonatkozóan, hogy más úton aknázza ki a művében rejlő sikert. Emiatt különösen fontos, hogy a felhasználó fel is használja a művet, és hogy ezt úgy tegye, ahogy arról megállapodtak, vagy ahogy egyébként a szerződés szelleméből következik.^[93] Felhasználási kötelezettséget – az általános szabályokhoz hasonlóan – itt sem határoz meg a törvény, csak a szerződés megszüntetésének lehetőségét. Ily módon a törvény értelmében a szerző felmondhatja a kizárólagos felhasználási engedélyt tartalmazó szerződést, ha a felhasználó nem kezdi meg a mű felhasználását a szerződésben meghatározott, vagy – ennek hiányában – az adott helyzetben általában elvárható időn belül; vagy a felhasználó a szerzővel megszerzett jogait nyilvánvalóan a szerződés céljának megvalósítására alkalmatlan módon, vagy nem rendeltetésszerűen gyakorolja.^[94] Ha a szerződést határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre kötötték, akkor a szerzőt a törvény „türelemre inti”, hiszen a felmondási jogát ez esetben csak a szerződés megkötésétől számított két év után gyakorolhatja. A szerző a felmondási jogát csak azt követően gyakorolhatja, hogy a teljesítésre a felhasználónak megfelelő határidőt szabott (tehát felhívta a felhasználás megkezdésére, vagy a szerződés céljának a megvalósítására, vagy a rendeltetésszerű joggyakorlásra) és az eredménytelenül telt el.^[95]

[125] Kifejezett kógencia csak arra vonatkozik, hogy a szerző az Szjt.-ben meghatározott felmondási jogáról előzetesen nem mondhat le, és a gyakorlását is csak öt évre lehet kizárni, egyéb tekintetben a szerződésben lehet akár a szerzőre nézve is szigorítani a felmondás lehetőségét.

[126] Az Szjt. speciális felmondási okot határoz meg a jövőben megalkotandó művekre kötött szerződésekre, amelyekben a műveket csak fajtájuk vagy jellegük szerint jelölik meg. Ilyen esetben a szerződés megkötésétől számított öt év elteltével és azt követően újabb öt-öt év elteltével bármelyik fél hat hónapra felmondhatja a szerződést. A szerző erről a jogáról előzetesen nem mondhat le.^[96]

[127] További Szjt.-beli felmondási ok lehet a törvény értelmében a gyakorlatban ritka helyzet, hogy a szerző visszavonja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyét.^[97] Elállási jog jövőben megalkotandó művek esetére értelmezhető, és a törvény meghatároz néhány esetet, amit a 4.5. pontban fejtettük ki.

[128] Az Szjt. szűkre szabott egyoldalú szerződszűntetési rendelkezései miatt kifejezetten indokolt lehet, hogy a felek a szerződésben további felmondási, esetleg – amennyiben ez a szolgáltatásból fakadóan lehetséges – elállási okokat határozzanak meg (például egyszerű engedély esetén felmondási jogot arra az esetre, ha a felhasználó szerződést szeg, vagy súlyos szerződszegés esetén a szerzői felszólítás kivárása nélküli felmondási jogot), és az is, hogy a törvényi megszüntetési szabályokat pontosítsák, konkretizálják (például mi az „elvárható idő”, amin

belül a felhasználást meg kell kezdeni).

[129] Vegyes szerződések esetén a felmondás lehetőségeit az eltérő jellegű szerződésrészek tekintetében a felek elkülönülten rendezhetik, és előállhat olyan helyzet, hogy a szerződés vállalozási vagy megbízási része megszűnik, míg a felhasználási engedély fennmarad – esetleg fordítva. Az ítélezési gyakorlat a vegyes szerződések minősítésénél azt a szerződést tekinti irányadónak, amelynek elemei a jogviszonyra leginkább jellemzőek. Azt a kérdést ugyanakkor, hogy a felek jogviszonyára milyen jogszabályt kell alkalmazni, az egész szerződés tartalma dönti el.^[98]

5. Az uniós szerzői jogi reform nyomán megjelenő rendelkezések

[130] Jelen szócikk bár nem tárgyalja részletesen a felhasználási szerződések európai uniós szerzői jogi harmonizációját,^[99] nem lehet elmenni azonban a Szjt. új – 2021. június 1. napjával hatályba lépett – rendelkezései mellett, amelyek az *Európai Parlament és a Tanács digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló 2019/790 (EU) irányelv (CDSM irányelv)* átültetése nyomán kerültek be a törvénybe.

[131] A CDSM irányelv 3. fejezete a „Méltányos díjazás a szerzők és az előadóművészek felhasználási szerződéseiben” címet viseli és számos a szerzők számára garanciálisnak minősülő felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésnek a nemzeti jogba történő beillesztését írja elő, ezzel részben harmonizálva a tagállamok szerzői jogi felhasználási szerződésekkel kapcsolatos jogát.

[132] Általánosságban megállapítható, hogy az Szjt. ezen rendelkezések nagy részét már részben vagy egészben tartalmazta, így tulajdonképpen egy olyan fő rendelkezés volt, ami ténylegesen újdonsággként került be a törvénybe, ez pedig a 19. cikkben foglalt átláthatósági kötelezettség, ami lényegében a felhasználónak a szerző felé fennálló, felhasználással kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségét írja elő.

[133] Röviden áttekintve, a CDSM irányelv 3. fejezete az alábbi rendelkezésekből tevődik össze a 19. cikkben felül:

- A 18. cikk a megfelelő és arányos díjazás elvét írja elő, amit az Szjt. 16. § (4) bekezdése már alapvetően tartalmazott.
- A 20. cikk egy szerződéskiigazítási mechanizmust ír elő, amely tulajdonképpen az Szjt.-ben foglalt bestseller klauzulát foglalja magában, kiterjesztve azt a szerzőkön kívül az előadóművészekre is.^[100]
- A 21. cikk egy önkéntes alapon működő alternatív vitarendezési eljárás bevezetését írja elő a szerződéskiigazítással kapcsolatos jogviták vonatkozásában, aminek az Szjt.-ben már korábban is létező Egyeztető Testület tesz eleget. Ennek megfelelően a felhasználó és a szerző – Szerzői Jogi Szakértő Testület tagjai közül választott – Egyeztető Testülethez fordulhat az átláthatósági kötelezettséggel és a szerződéskiigazítási mechanizmussal kapcsolatos jogviták esetén is.
- A 22. cikk a visszavonás jogát írja elő, ami a kizárólagosan adott felhasználási engedély visszavonását teszi lehetővé a felhasználásnak a felhasználó általi elmaradása esetén. Ezen cikknek megfelelő rendelkezés szintén létezett már az Szjt. 51. §-ában.
- A 23. cikk pedig kimondja, hogy az átláthatósági kötelezettségnek, a szerződéskiigazítási mechanizmusnak (bestseller klauzula) és az alternatív vitarendezési eljárásnak a rendelkezéseit akadályozó szerződéses rendelkezéseket nem lehet érvényesíteni. Ezt a rendelkezést az Szjt. 50/B. §-a ültette át, kimondva, hogy az ezen rendelkezések érvényesülését kizáró szerződéses rendelkezések semmisek.

5.1. A felhasználó adatszolgáltatási kötelezettsége

[134] Az Szjt. 50/A. §-a ülteti át a CDSM irányelv 19. cikkében előírt átláthatósági kötelezettséget, előírva a felhasználó részére egy éves szinten visszatérő tájékoztatási kötelezettséget.

[135] A kötelezettség célja, hogy a szerzők – és az előadóművészek – az ezen kötelezettség alapján biztosított információk által felmérhessék a műveik – valamint előadóművészi teljesítményeik – és azokhoz fűződő jogaik gazdasági értékét, tekintettel arra, hogy általánosságban véve a szerzők hátrányosabb szerződési pozícióban vannak a felhasználási szerződések megkötésekor és ezzel a garanciális rendelkezéssel biztosítható számukra annak ellenőrzése, hogy az engedélyért kapott díjazáshoz képest milyen gazdasági értékkel rendelkezik az általuk nyújtott engedély.^[101]

[136] A kötelezettség alapján a felhasználó évente legalább egyszer köteles részletesen tájékoztatni a szerzőt a felhasználási szerződéssel érintett mű felhasználásáról, ennek a felhasználásnak a módjáról és mértékéről, a felhasználásból eredő bevételről, jelölve azt, hogy felhasználási módokként miként oszlott meg a bevétel, továbbá a szerző részére fizetendő díjazásról. Az információknak naprakésznek, a felhasználás szempontjából relevánsnak és átfogónak kell lenniük és magukba kell, hogy foglalják a felhasználáshoz kapcsolódó összes bevételt, így a másodlagos kereskedelmi hasznosításból (*merchandising*) származó bevételeket is.^[102]

[137] Alapvetően a tájékoztatási kötelezettség automatikusan terheli a felhasználót, azaz nem kötődik a szerző általi kérelemhez, azonban vannak olyan esetek, amikor a kötelezettség enyhíthető, vagy mellőzhető. Filmre és audiovizuális műre vonatkozó felhasználási szerződés esetén a felek dönthetnek úgy, hogy a tájékoztatási kötelezettség csak a szerző írásban vagy elektronikus úton bejelentett tájékoztatási igénye esetén áll fenn.

[138] Nem áll fenn a tájékoztatási kötelezettség olyan szerzőkkel szemben, akiknek a teljes mű elkészültéhez történt hozzájárulása nem jelentős, kivéve, ha a tájékoztatási kötelezettség teljesítése a bestseller klauzulának a szerző általi érvényesítéséhez szükséges.

[139] Egyáltalán nem áll fenn tájékoztatási kötelezettség

- a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban alkotott művek esetén, továbbá
- a közös jogkezelő szervezetek és a független jogkezelő szervezetek által kötött felhasználási szerződésekre, valamint
- a közös jogkezelő szervezetek által a díjigények gyakorlása körében a díjfizetésre kötelezettel kötött megállapodásokra.

[140] A tájékoztatási kötelezettség első körben a szerzővel közvetlenül szerződő felet terheli, még akkor is, ha a felhasználási engedély továbbengedélyezésre vagy átruházásra került, ez csak akkor száll át az elsődleges felhasználóval szerződő további felhasználókra, ha a tájékoztatáshoz szükséges információval a felhasználásra elsődlegesen jogosított felhasználó nem rendelkezik.

[141] A tájékoztatási jog évente visszatérő kötelezettség, melynek időtartamára két határidő állapítható meg. A szerződés megszűnése esetén ugyanis a felhasználó 30 napon belül köteles egy záró tájékoztatás nyújtására a szerző számára. Ennél azonban érdekesebb kérdés az, hogy a hatályban lévő, de időlegesen felhasználással nem járó szerződések esetén fennáll-e a tájékoztatási kötelezettség. Az irányelv e tekintetben úgy fogalmaz, hogy tájékoztatási kötelezettség addig áll fenn, amíg a felhasználás folyamatban van. Ezt a [CDSM irányelv](#) (75) preambulumbekzdés általi megfogalmazást kétféleképpen is lehet érteni, egyrésztől érthető úgy, hogy a tájékoztatási kötelezettség egy hosszabb időtartamig fennálló felhasználási szerződés esetén csak azokra az időtartamokra áll fenn, amikor tényleges felhasználása történik a műnek. Másrésztől pedig úgy is lehet érteni, hogy mindaddig, amíg a felhasználás potenciálisan fennáll, a kötelezettség is érvényesül, függetlenül attól, hogy előfordulnak-e olyan köztes időszakok (évek), mikor nem történik tényleges felhasználás. Jelen sorok íróinak álláspontja szerint a tájékoztatási kötelezettség, mindaddig fennáll, amíg a felhasználásra a felhasználónak az engedély alapján lehetősége van., Erre tekintettel azokban az években is szükséges a szerzőt a felhasználásról tájékoztatni amikor ténylegesen nem történik felhasználás a felhasználó oldalán. Az ilyen időszakoknál viszont annyiból egyszerűsített a tájékoztatási kötelezettség, hogy abban elegendő arról nyilatkozni, hogy az adott tárgyévben felhasználás nem történt.

5.2. A kollektív felhasználási szerződés mint új elem

[142] A CDSM irányelv 3. fejezete a szerzők és előadóművészek vonatkozásában bevezetett garanciális rendelkezések mellett, pontosabban fogalmazva azok által bevezet egy új fogalmat is a hazai szerzői jogi rendelkezések közé, ez pedig a kollektív felhasználási szerződés fogalma.

[143] Alapvetően azt nem lehet állítani, hogy korábban nem került alkalmazásra a kollektív szerződés fogalma szerzői jogi ügyekben, azonban az irányelv rendelkezései nyomán az *Szjt.* konkrét fogalommeghatározással élt annak értelmezésére, hogy pontosan mit tekintünk a keretei között kollektív felhasználási szerződésnek. E szerint a kollektív felhasználási szerződés egy olyan szerződés, amelyet erre – létesítő okiratból fakadó – jogosultsággal rendelkező szerzői és felhasználói érdekképviselői szervek kötöttek az érintett szerzői műveik felhasználása engedélyezésének általános feltételeiről.^[103] A fogalomból ered, hogy itt a szerződő felek mindkét oldalról érdekképviselői szervek kell, hogy legyenek, és ezen szervek létesítő okiratában szerepelnie kell a kollektív felhasználási szerződés kötési lehetőségnek, mint szervezeti tevékenységnek.^[104]

[144] A kollektív felhasználási szerződés funkcióját tekintve lefektethet olyan, a felhasználás tekintetében releváns általános rendelkezéseket, amelyeket a kollektív felhasználási szerződés alkalmazását kimondó felek részéről, egyfajta általános szerződési feltétel jelleggel, a felhasználási szerződésük részévé válnak. Ilyen rendelkezés lehet többek között a díjazás mértéke, valamint a megfelelő és arányos díjazás meghatározása, különböző szankciók kikötése, valamint a tájékoztatási kötelezettség gyakorlási kereteinek lefektetése.

6. Egyes felhasználási szerződések

6.1. A kiadói szerződés

[145] A kiadói szerződés a felhasználási szerződés egyik altípusa. A szerzői jog fejlődéstörténetében kulcsszerepet játszott a kiadói szerződés, szabályozása meg is előzte az első kontinentális szerzői jogi törvényeket. Ennek oka, hogy a legalapvetőbb, legkorábbi, a könyvnyomtatás feltalálásából folyó felhasználási mód a többszörözés és a többszörözött példányok forgalomba hozatala, ezért korán mutatkozott piaci igény a kiadói ügylet szabályozására.^[105]

[146] A kiadói szerződés klasszikus esete az irodalmi művek nyomtatott formában történő kiadására, tehát a mű többszörözésére és terjesztésére vonatkozik. Azonban ide tartozik a zeneműkiadói szerződés is, amely a könyvkiadásra irányuló szerződésből önállósult bizonyos fokig. Eredetileg kottakiadásra, kotta nyilvános előadás céljára történő rendelkezésre tartására és bérbeadására irányult.

[147] Kiadói szerződés alapján a szerző köteles a művet a kiadó rendelkezésére bocsátani, a kiadó pedig jogosult azt kiadni, valamint forgalomba hozni és köteles a szerzőnek díjat fizetni. Első olvasatra a „rendelkezésre bocsátás” egyfajta birtokátruházást sejtet, azonban ez helyesen nem a szerződés érvényességi feltétele. A szerzőnek annyi a kötelezettsége, hogy a kiadót olyan helyzetbe hozza, hogy a műpéldányhoz (adott esetben a kéziratához) hozzá tudjon jutni. Ha a szerző más módon rendelkezésre tudja bocsátani a művet, akkor a mű átadására ebben az esetben sem kell, hogy sor kerüljön.^[106]

[148] A kiadói szerződés esetén a felek fő kötelezettségei a többszörözési és a terjesztési jog átruházása, ennek ellenértékéért a díj megfizetése. Ügyelni kell arra, hogy a háttérben alkalmazandó *Szjt. 47. § (2) bekezdés* alapján nem mindenfajta többszörözésre szerez jogot külön kikötés nélkül a kiadó. Az elektronikus hordozóra történő másolásra (ez az e-könyv kiadása, valójában az e-könyv lehívásra hozzáférhetővé tétele előfeltétele) csak külön kikötés alapján lehet jogot szerezni. Hasonló a helyzet a forgalomba hozatali jogtól különböző, a terjesztési jogba tartozó részjogosítványok esetében is.^[107] Ha pedig a felek azt szeretnék előírni, hogy a szerző a kéziratot

(annak meghatározott formáját, változatát, meghatározott módon) átadja a felhasználónak, akkor erről szerződéses úton kell megállapodni. A kiadó kiadói (felhasználási) joga keletkezéséhez ez nem feltétel, hanem akárcsak más felhasználási szerződések esetében, elegendő az engedély és a kiadói/felhasználási jog megfelelő körülírása.^[108]

[149] Másrészt viszont a felhasználási szerződés létrejötténél kifejtett szabály itt is érvényesül, miszerint még ha sor is kerül a mű átadására, az önmagában nem hoz létre érvényes felhasználási jogot.

[150] A szerződés értelmezésére a felhasználási szerződések értelmezésénél részletezetteken túl a törvény rögzíti, hogy a kiadás joga – kétség esetén – a mű magyar nyelvű kiadására vonatkozik. Tehát idegen nyelvű kiadási jogról a szerződésben kifejezetten kell rendelkezni.

[151] A kiadási jog – eltérően a kizárólagosság általános szabályainál írtaktól – kizárólagos jogot biztosít a felhasználónak. Ha tehát egyszerű jogban szeretnének a felek megállapodni, arról kifejezetten kell rendelkezni. Ez a kizárólagosság nem vonatkozik gyűjteményes művekre, és a napilapok, folyóiratok számára készült művekre, ahol az egyszerű engedély főszabálya alkalmazandó.

[152] Irodalmi mű kiadásánál képek alkalmazásához a szerző beleegyezése szükséges. A szabály szorosan összefügg a szerző személyhez fűződő jogával, azon belül a mű egysége védelmének egy gyakorlati példája. Ezen speciális szabály nélkül is élne az az előírás, hogy olyan képpel nem lehet ellátni egy irodalmi művet, ami a szerző becsületére vagy jóhírnevére sérelmesen eltorzítja, megváltoztatja azt. Miután azonban a szerző beleegyezett abba, hogy művét képek alkalmazásával (illusztrációkkal) adják ki, az egyes képek felhasználásához való hozzájárulását csak alapos okból tagadhatja meg.^[109]

[153] Az *Szjt.* Nagykomentárja kiemeli, hogy a szerzőtől kapott hozzájárulás csak az illusztráció (így kép, fotó, ábra) alkalmazására terjedhet ki, azonban nem készíthető ilyen engedély alapján képregény a műből, és nem lehet megfilmesíteni sem, mert ahhoz már átdolgozási engedélyre van szükség.^[110]

6.2. A tartalommosztó szolgáltatók által kötendő felhasználási szerződés

[154] Az *Szjt.* tartalommosztó szolgáltatókra vonatkozó rendelkezései a *CDSM irányelv 17. cikkének* átültetését szolgálják, amely uniós rendelkezés célja az online platformokon történő szerzői művek felhasználása által keletkezett *value-gap* jelenség kezelése. A *value-gap* jelenség lényege, hogy az olyan online platformok, amelyek a felhasználóknak (szolgáltatás igénybe vevőiknek, *usereiknek*) felületet biztosítanak többek között szerzői jogi tartalmak nyilvánossághoz közvetítésére, ezen tartalmak nyomán jelentős forgalomhoz, és a forgalomból eredendően jelentős bevételhez jutnak, melyből a szerzői jogosultak egyáltalán nem részesedtek. Ennek oka abban keresendő, hogy szerzői jogi értelemben a *CDSM irányelv* előtti időszakban a platformok általi tevékenységet nem tekintették felhasználásnak, így a felhasználást kizárólag a platformot igénybe vevő *userek* végezték, a platformok pedig az *Európai Parlament és a Tanács a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv* (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) *14. cikke* által biztosított mentesülés által biztosították a saját oldalukról a szerzői jogi felelősség alóli mentesülést.^[111]

[155] A *17. cikk* és ez által az ezt átültető *Szjt. 57/A. és 57/H. §-ai* tulajdonképpen felelősségtelepítő klauzulák, amelyek rögzítik, hogy a tartalommosztó szolgáltatók^[112] nyilvánosságához közvetítést (lehívásra hozzáférhetővé tételt) végeznek, ha a nyilvánosság számára elérhető szolgáltatásuk keretében hozzáférést biztosítanak a szolgáltatásukat igénybe vevő személyek által feltöltött szerzői jog által védett művekhez, valamint szomszédos jogi teljesítményekhez. A tartalommosztó, tekintettel arra, hogy maga is nyilvánossághoz közvetítést végez, felel a szolgáltatását igénybe vevő

személy által jogosultság nélkül felhasznált mű vagy szomszédos jogi teljesítmény nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tételéért.

[156] Ezen felelősség alól első körben akkor tud mentesülni a tartalommegosztó szolgáltató, ha bizonyítja, hogy az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondossággal járt el:

- a felhasználási engedély megszerzése érdekében;
- annak biztosítása érdekében, hogy a szolgáltatása keretében ne váljon elérhetővé olyan mű vagy szomszédos jogi teljesítmény, amelyet a jogosult megjelölt;
- a jogosult által a jogosulatlan felhasználás okán megküldött, megfelelően indokolt értesítés beérkezését követően haladéktalanul intézkedett az értesítésben megjelölt műnek vagy szomszédos jogi teljesítménynek az eltávolítása vagy hozzáférhetetlenné tétele érdekében, és gondoskodott az értesítésben megjelölt mű vagy szomszédos jogi teljesítmény jövőbeni elérhetővé tételének megakadályozásáról.^[113]

[157] A tartalommegosztó szolgáltató tehát elsődlegesen köteles arra törekedni, hogy beszeresse a jogszerű felhasználásukhoz szükséges engedélyt. Ez a kötelezettség viszont nem jár szerződéskötési kényszerrel, azaz amennyiben a szerzők elzárkóznak a szerződéskötéstől, vagy lehetetlen szerződési feltételeket állítanak, úgy a tartalommegosztó szolgáltató azt köteles bizonyítani, hogy az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondossággal járt el a szerződés megkötése érdekében. Az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondosság, mint felelősségi mérce a [CDSM irányelv](#) által alkalmazott *best efforts* mércéhez kíván igazodni, azt beillesztve a [Ptk.](#) felelősségi rendszerébe, az elvárható magatartás elvéhez igazodva, de ahhoz képest egy magasabb felelősségi mércét létrehozva.^[114]

[158] A tartalommegosztó szolgáltató kvázi szerződéskötési kötelezettsége kapcsán kiemelendő, hogy a szabályozás szerint a tartalommegosztó szolgáltató által ily módon kötött felhasználási szerződés és engedély nem csak a saját felhasználásának minősülő nyilvánossághoz közvetítésre terjed ki, hanem a szolgáltatását igénybe vevő személyek, azaz a felhasználói olyan felhasználásaira, amelyek nem kereskedelmi céllal valósulnak meg, illetve nem eredményeznek kereskedelmi mértékű bevételt.

[159] A felhasználási engedély kiterjesztése fordítottan is működik, azaz amennyiben a szolgáltatást igénybe vevő személy szerzi meg a felhasználási engedélyt, amely kiterjed a lehívásra hozzáférhetővé tételre, az engedély hatálya a tartalommegosztó szolgáltatóra a felhasználási jog keretein belül kiterjed.^[115]

[160] A tartalommegosztó szolgáltatókra vonatkozó rendelkezések az [Szjt.](#) felhasználási szerződésekre vonatkozó fejezetén belül összességében nem tisztán szerződési jogi jellegű szabályokat tartalmaznak, hanem egy teljesen új rezsímet vezetnek be, amelyben azonban fellelhetőek a felhasználási szerződéshez kapcsolódó részek, mint a fent tárgyalt felhasználási engedély megszerzésére irányuló tevékenység előírása, valamint az így szerzett felhasználási szerződés alanyi körének kiterjesztése a tartalommegosztó szolgáltató bizonyos felhasználói körére.

6.3. Szoftverlicencia

[161] A szoftver mint szerzői mű speciális jellegéből adódóan szükséges röviden tárgyalni a szoftverek kapcsán adott felhasználási engedélyek nyomán felmerülő kérdéseket.

[162] A szócikk jelen pontja nem kíván mélyen belemerülni a szoftverlicenciák világába, ugyanis az rendkívül összetett és sokrétű, ehelyütt csak általánosságban mutatjuk be a lehetséges kategóriákat, és a lényeges, a felhasználási engedélyek általános szabályaitól eltérő [Szjt.](#)-beli szabályokat.

[163] A szoftverek felhasználására irányuló szerződések csoportosításának két fő kategóriája van:

- a tulajdonosi szoftverek és

- a különböző szabadságfokú szabad szoftverek csoportja.

Tulajdonosi szoftvernek nevezünk minden olyan szoftvert, amelynek a felhasználási engedélye vonatkozásában akár a használata, terjesztése vagy kódjának megismerése tekintetében bármilyen korlát kerül megfogalmazásra. A szabad szoftverek pedig azon kategóriát alkotják, ahol a felhasználásnak főszabály szerint nincs, vagy csak nagyon minimális korlátja van.^[116]

[164] A tulajdonosi szoftverekhez kapcsolódó licenceknek négy fő csoportja van, amelyek az alábbiak.

[165] A dobozolt, vagy kereskedelmi szoftverek a tömeges piaci értékesítésre szánt szoftverek csoportja, amelyek értékesítése mindig ellenértékhez kötött, a használati példányszámot a licenc határozza meg. Az engedély eléggé szigorú szabályokat tartalmaz, összesen egy biztonsági másolat készítése lehetséges, és a program terjesztése, valamint a forráskód megismerése nem lehetséges. Az ilyen szoftverek kapcsán kötött felhasználási szerződéseket végfelhasználói licencnek (*End-User Licence Agreement*) nevezik.

[166] Az egyedi licenclésű szoftverek kategóriájába azok a felhasználási engedélyek tartoznak, amelyeket olyan számítógépi programalkotások vonatkozásában nyújtanak, amelyeket a fejlesztőjük nem tömeges értékesítésre szánt, azaz a felhasználók köre viszonylag kötött, számszerűsíthető. Az ilyen szerződések állnak a legközelebb a klasszikus felhasználási szerződéshez, hiszen ezek nem általános szerződési feltételként kerülnek kidolgozásra, hanem egyedileg kerülnek meghatározásra a felek által.

[167] A *shareware* szoftverek csoportjába a nem hagyományos értékesítési csatornákon, így például magazinok mellékleteiként beszerezhető, vagy internetről letölthető szoftverek tartoznak, amelyek tekintetében egy próbaverziót kapnak a felhasználók. A próbaverzió lényege, hogy a felhasználó a szoftver előzetes használata, tesztelése után döntheti el, hogy valóban kifizeti-e a további használathoz szükséges díjat, és így megszerzi a szoftver rendes licencét, ami általában egy végfelhasználói licenc.

[168] Az utolsó csoportba pedig a *freeware* szoftverek tartoznak, amelyek bár teljesen szabadon érhetőek el és használhatók, azonban a forráskódjuk nem kerül nyilvánosságra hozatalra, nem hozzáférhető, és a szerző a szabad szoftverekkel ellentétben „nem mondott le a jogulságairól”.^[117]

[169] A tulajdonosi szoftverek kategóriáinak ismertetését követően rátérünk a szoftverek kapcsán előírt felhasználási engedélyekre vonatkozó speciális rendelkezésekre. Ezen rendelkezések egyedisége részben abból fakad, hogy a szoftver jogszerű felhasználója számára biztosított egyedi kivételekkel bizonyos mértékben megfordítják a szerző számára az [Szjt.](#) felhasználási szerződésekre vonatkozó [V. fejezetében](#) foglalt kedvezőbb értelmezését a felhasználási engedélynek. Ennek oka a szoftverek esetében részben a műérzékelés jelentőségének elhanyagolható mértékében és a szabad felhasználási esetek korlátozott érvényesülésében keresendő.^[118]

[170] Az [Szjt.](#) a szoftvert jogszerűen felhasználó személy vonatkozásában korlátozza a szerző vagyoni jogait oly módon, hogy amennyiben a feleknek nincs ez ellen irányuló kifejezett rendelkezése a felhasználási szerződésben, akkor a felhasználó jogosult a szoftver többszörözésére, átdolgozására, feldolgozására, fordítására és a szoftver bármely más módosítására – ideértve a hiba kijavítását is –, valamint ezek eredményének többszörözésére azzal a megkötéssel, hogy ezen felhasználási cselekményeknek a szoftver rendeltetésével összhangban kell állniuk. Ennek a kivételnek tehát a [szerzői jogi törvényben](#) két korlátja van:

- az egyik az, hogy a szerző kizárhatja a kivétel érvényesülését a felhasználási szerződésben, egy korlátozottabb felhasználási kör megfogalmazása által, továbbá
- a jogok gyakorlására a felhasználó csak a szoftver rendeltetésével összefüggésben jogosult, azaz a rendelkezés lényege tulajdonképpen az, hogy a felhasználó, ha erről külön nem

rendelkeznének a felek a szerződésben, jogosult legyen a szoftvernek a saját gépén történő telepítésre és program futtatására, használatára.^[119]

[171] További korlátozás a szerző oldaláról, hogy a felhasználási szerződésben a felek által nem lehet érvényesen kizárni azt, hogy a felhasználó jogosult legyen egy darab biztonsági másolat készítésére a szoftverről, amennyiben az szükséges a felhasználáshoz.^[120] Erre példa lehet az az eset, amikor a másolat célja, hogy az eredeti szoftverpéldány megrongálódása esetére biztosítsa a felhasználás folytatólagosságát.^[121]

[172] A felhasználó számára biztosításra kerül annak lehetősége, hogy a szerző külön engedélye nélkül megfigyelje és tanulmányozza a szoftver működését, amennyiben a célja ezzel a szoftver valamely elemének alapjául szolgáló elgondolás vagy elv megismerése.^[122]

[173] A jogszerű felhasználó továbbá jogosult a szoftvernek a szerző engedélye nélküli többszörözésére és fordítására, amennyiben az más szoftvekekkel való együttes működtetéshez szükséges.^[123]

[174] A szerző engedélyezési jogát korlátozó fent bemutatott rendelkezések vonatkozásában fontos tisztázni, hogy azzal, hogy a törvény kifejezetten a „jogszerű felhasználó” fogalmával kooperál, hangsúlyozni kívánja, hogy ezek a korlátozások csak abban az esetben állnak fenn, amennyiben a felhasználó egyébként is jogosult a mű felhasználására, ami főszabályként visszavezet minket a felhasználási engedély fennállásának szükségességére.

[175] A szoftverek felhasználási szerződéseinek specifikumai azonban nem állnak meg a szerző oldalán fellépő korlátokban. Az *Szjt. 60. § (5) bekezdése* ugyanis kizár bizonyos Szjt.-ben foglalt szerződési garanciákat a szoftverek engedélyezése korében. Így nem terjed ki a szoftverlicencre

- az arányos díjazás követelménye [*Szjt. 16. § (4)*],
- a bestseller klauzula (*Szjt. 48. §*),
- a tájékoztatási kötelezettség (*Szjt. 50/A. §*),
- a kizárólagos felhasználási engedély felmondási joga, ha a felhasználás nem kerül megkezdésre, vagy nem rendeltetésszerű (*Szjt. 51. §*), továbbá
- az önkéntes alapon működő alternatív vitarendezési eljárásra utaló rendelkezés.

Ennek ellenére ezen szakaszoknak a szoftverlicencre vonatkozásában történő kizárása nem jelenti azt, hogy a felek ne emelhetnének be ilyen célú rendelkezéseket a szerződésükbe.

7. A felhasználási szerződés szabályainak alkalmazhatósága más szerződéseknél

[176] A felhasználási szerződés szabályai önmagukban a szerzői művek felhasználásának engedélyezését végző jogi aktus kereteit határozzák meg, azonban az *Szjt.* a felhasználási szerződések általános szabályainak végén kiterjeszti a felhasználási szerződés szabályait a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására és az előadóművészi vagyoni jogok átruházására vonatkozó szerződésekre.^[124]

[177] Ez a kiterjesztés azt is jelenti egyben, hogy a felhasználási szerződés szabályai automatikusan nem fognak kiterjedni az egyéb szomszédos jogi teljesítmények felhasználására irányuló szerződésekre, azonban ezt lehet orvosolni azzal, hogy maga a szerződés emeli be az *Szjt.* szerinti felhasználási szerződésre vonatkozó általános rendelkezéseket.

A KÖVETŐ JOG ALAPPROBLÉMÁI ÉS SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEI

8. JEGYZETEK

- [1] GYERTYÁNFY Péter – LEGEZA Dénes (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2023, 54.
- [2] GRAD-GYENGE Anikó: „A szerződési jog harmonizációja rendelettel: új utak a szerzői jogi harmonizációban” in GRAD-GYENGE Anikó – KABAI Eszter – MENYHÁRD Attila (szerk.): *Liber Amicorum – Studia G. Faludi Dedicata: Ünnepi tanulmányok Faludi Gábor 65. születésnapja tiszteletére*, Budapest, ELTE Eötvös, 2018, 123.
- [3] Falco ítélet, C-533/07, C:2009:257, 58.
- [4] A felhasználási szerződés fogalmának meghatározása a Róma I. rendeletnél már felmerült, azonban a tagállamok nem tudtak megállapodni a szerződés tárgyában. Lásd FALUDI Gábor: „A licencia szerződés fogalma a joghatósági rendelet szemszögéből (a Falco döntés megjegyzésekkel)” *Európai Jog* 2010/2, 29–37.
- [5] A Nagykommentár megfogalmazása szerint a felhasználási szerződés a szerzői vagyoni jogok gyakorlásának rendeltetésszerű módja, azonban ez nem jelenti azt, hogy amennyiben a szerző a személyhez fűződő jogaival kapcsolatosan kíván rendelkezni, azt ne tehetné meg a felhasználási szerződésben, akár már azzal, hogy meghatározza, a neve milyen módon kerüljön feltüntetésre a művön. Ennek okán a felhasználási szerződésben a felhasználási jogról való rendelkezés mellett megjelenhetnek személyhez fűződő jogi elemek is. Fontos azonban rögzíteni, hogy egy olyan szerződés, ami tisztán a személyhez fűződő jogokkal kapcsolatos, például a névfeltüntetés módjáról rendelkezik, nem fog felhasználási szerződésnek minősülni és nem lesznek rá irányadók a felhasználási szerződés szabályai.
- [6] Kúria Pfv. 21.112/2021/2.
- [7] Sztj. 16. § (1) bekezdés.
- [8] LONTAI Endre: *Szellemi alkotások joga*, Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 1998, 94.
- [9] Itt fontos megjegyezni, hogy a Ptk.-ban fennálló háttérjogszabályi kapcsolat mindkét oldalról meghatározásra kerül, így az Sztj. 3. § (1) bekezdése és a Ptk. 2:55.§-a is kimondja a Ptk. rendelkezéseinek alkalmazását az Sztj.-ben nem szabályozott személyi és vagyoni jogviszonyokban.
- [10] FALUDI Gábor: *A felhasználási szerződés*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1999, 72.
- [11] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 49.
- [12] GRAD-GYENGE Anikó (szerk.): *Kézikönyv a szerzői jog érvényesítéséhez*, Budapest, ProArt, 2013, 18–19.
- [13] FALUDI (10. j.) 69.
- [14] Ptk. 2:8-2:24. §.
- [15] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 756.

- [16] A szerző vagyoni jogai az alábbi öt esetben ruházhatóak át: (i) munkaviszonyban alkotott művek esetében, amennyiben azok a munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítése okán jöttek létre, (ii) számítógépi programalkotások esetén, (iii) adatbázisok esetében, (iv) reklámozás céljára megrendelt művek és (v) filmalkotások esetében.
- [17] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 757.
- [18] LEGEZA Dénes (szerk.): *Szerzői jog mindenkinek*, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2017, 196–197.
- [19] Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény (Evecv.) 2. § (1) bekezdés.
- [20] FALUDI (10. j.) 70.
- [21] Evecv. 20. §.
- [22] FALUDI (10. j.) 72–73.
- [23] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 364.
- [24] BDT2017. 3625.
- [25] FALUDI Gábor: „A közös jogkezelő szervezetek felhasználási szerződésai” in KIRÁLY Miklós – GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Liber Amicorum Studia Gy. Boytha dedicata*, Bibliotheca luridica, Budapest, ELTE Állam és Jogtudományi Kar, 2004, 90–91.
- [26] Kjkvt. 57–61. §.
- [27] Kjkvt. 57. § (1) bekezdés.
- [28] Lásd FALUDI (10. j.) 90.
- [29] Kjkvt. 4. § 10. bekezdés: „reprezentatív közös jogkezelő szervezet: olyan közös jogkezelő szervezet, amely az általa kezelt szerzői jog vagy kapcsolódó jog tekintetében megfelel a 34. §-ban meghatározott követelményeknek, és az adott szerzői jog vagy kapcsolódó jog vonatkozásában reprezentatív közös jogkezelő szervezetként végzett közös jogkezelési tevékenységhez szükséges hatósági engedéllyel rendelkezik”.
- [30] Kjkvt. 145–156. §.
- [31] Kjkvt. 153. § (1) bekezdés.
- [32] *A médiaszolgáltatásokról és tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény* (Mttv.) 41–42. §.
- [33] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 362–363.
- [34] Lásd Austro-Mechana ítélet, C-433/20, C:2022:217.
- [35] Kúria Pfv. 21.586/2019/5.
- [36] Lásd LEGEZA (18. j.) 201–202.
- [37] FALUDI (10. j.) 109–114.
- [38] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 357.
- [39] Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.497/2008/4.
- [40] LEGEZA (18. j.) 205.
- [41] FALUDI (10. j.) 116–117.
- [42] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 357–358.
- [43] Szjt. 16. § (4) bekezdés.
- [44] Szjt. 16. § (5) bekezdés.

[45] Lásd Szjt. 20. § (7) bekezdés.

[46] Szjt. 30. § (3) bekezdés.

[47] Ptk. 6:86. §.

[48] Szjt. 42. § (3) bekezdés.

[49] POGÁCSÁS Anett: „»Néma gyerekek...« – A szerzői jogi felhasználási szerződések értelmezésének egyes aspektusai” *Iustum Aequum Salutare* 2022./2, 122.

[50] Ptk. 6:59. §.

[51] Szjt. 42. § (2) bekezdés.

[52] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 345.

[53] Szjt. 43. § (3) bekezdés.

[54] FALUDI (10. j.) 126–127.

[55] Szjt. 16. § (1) bekezdés.

[56] BDT2019. 3989.; BH2017. 341.; Kúria Pfv. 21.112/2021/2.

[57] Szjt. 46–47. §.

[58] Szjt. 50. §.

[59] LEGEZA (18. j.) 146.

[60] A védett tartalom szerzője vagy szomszédos jogi jogosultja nem alkalmazhat az online szolgáltatóval kötött felhasználási szerződésben az EGT területén belül területi korlátozást (az online szolgáltatások körében az itt említett területi korlátozást *geoblockingnak* hívják, mert a korlátozás úgy történik, hogy a szolgáltató bizonyos országokhoz kapcsolódó azonosítóval meghatározható felhasználókat kizár a szolgáltatás igénybevételéből). Az itt leírt *geoblocking-tilalomba* ütköző kikötésnek az érvénytelenség miatt nincs jogi hatálya. GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 355.

[61] A szellemi tulajdon-jogi felhasználási szerződéseket illetően önmagában az, hogy valamely tagállamban a jogosult a védelem alatt álló mű felhasználásának kizárólagos jogát egyetlen engedélyesnek engedi át, nem elegendő e megállapodás versenyellenes céljának a megállapításához. Ezzel szemben, ha a megállapodás arra irányul, hogy az EU-piacot nemzeti határok mentén felossza, olyan megállapodásnak kell tekinteni, amelynek tárgya az [Európai Unió működéséről szóló szerződés \(EUMSZ\) 101. cikk \(1\) bekezdése](#) értelmében vett versenykorlátozás. Lásd Premier League ítélet, C-403. és C-429, C:2011:631; Cisac ítélet, T-442/08, T:2013:188; GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 350–351.

[62] Szjt. 46. §.

[63] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 370.

[64] Gazdálkodó szervezet a Pp. fogalma szerint: a gazdasági társaság, az [európai részvénytársaság](#), az egyesülés, az [európai gazdasági egyesülés](#), az európai területi társulás, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az [európai szövetkezet](#), a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, a felsőoktatási intézmény, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány. 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.) 7. § 6. pont.

[65] Szjt. 43. § (1) bekezdés.

[66] Sztj. 56. § (2) bekezdés.

[67] Sztj. 66. § (8) bekezdés.

[68] Sztj. 71. § b) pont.

[69] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 353.

[70] Sztj. 43. § (2) bekezdés.

[71] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 354.

[72] Sztj. 45. § (1) bekezdés.

[73] Ptk. 6:7. § (2)–(3) bekezdés.

[74] *A belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.), az ún. eIDAS-rendelet (electronic IDentification, Authentication and trust Services). Az eIDAS-nak megfelelően megalkotott magyar törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (Eüsztv.).*

[75] Lényege, hogy azok számára, akik rendelkeznek „Ügyfélkapu” hozzáféréssel, a kormány a NISZ Zrt.-n keresztül úgy biztosít elektronikus aláírást, hogy az elektronikus aláírás (valójában bélyegző) ténylegesen nem az aláíróé, hanem a NISZ Zrt.-é, a NISZ Zrt. meghatalmazottként látja el a dokumentumot az „aláíró” megbízásából. Az aláírt dokumentumon tehát a NISZ Zrt. elektronikus bélyegzője szerepel, de hozzákapcsol a NISZ Zrt. egy meghatalmazást, amin szerepelnek a megbízó természetes személyazonosító adatai (ún. „4T”), és a jogszabályi hivatkozás, amely szerint az okirat teljes bizonyító erejű. KÓSA Ferenc: *Elektronikus dokumentumok* (Munkaanyag, kézirat lezárva: 2021.07.20.).

[76] PJD 2018. 4.; BDT2018. 3931; BDT2019. 3986. Példa a változó bírói gyakorlatra: BH 2015. 310.; BDT2021. 4323.

[77] Ptk. 6:6. § (2) bekezdés.

[78] FALUDI (10. j.) 133–134.

[79] POGÁCSÁS (49. j.) 126–128.

[80] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 384.

[81] FALUDI (10. j.) 130.

[82] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 382.

[83] Sztj. 52. §.

[84] FALUDI (10. j.) 157.

[85] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 382–383.

[86] Sztj. 49. § (1)–(4) bekezdés.

[87] Ptk. 6:192. §.

[88] Sztj. 48. § (1) bekezdés.

[89] LONTAI (8. j.) 169–170.

[90] Sztj. 54. §.

[91] FALUDI (10. j.) 167.

[92] Ptk. 6:212. §.

- [93] GRAD-GYENGE Anikó: *Egy modern szerzői jog*, Budapest, Médiatudományi Intézet, 2022, 107
- [94] Szjt. 51. § (1) bekezdés.
- [95] Szjt. 51. § (2)–(3) bekezdés.
- [96] Szjt. 52. §.
- [97] Szjt. 53. § (1) bekezdés.
- [98] Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.669/2021/14.
- [99] A szerzői szerződési joggal kapcsolatos európai uniós jogharmonizációról lásd GRAD-GYENGE (2. j.).
- [100] Szjt. 48. §.
- [101] CDSM irányelv (74)–(75) preambulumbekendése.
- [102] CDSM irányelv (75) preambulumbekendése; GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 409–410.
- [103] Szjt. 50/A. § (9) bekezdés.
- [104] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 413–414.
- [105] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 423.
- [106] GRAD-GYENGE (93. j.) 110.
- [107] Szjt. 23. §, 47. § (3) bekezdés.
- [108] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 424.
- [109] Szjt. 57. §.
- [110] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 428.
- [111] Michael Stedman BERNAL: *Mind the Value Gap: Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market*, 2019.
- [112] *Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény* (Ektv.) 2. § k) pontja szerinti szolgáltató, amelynek fő vagy egyik fő célja a szolgáltatás igénybe vevője által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű vagy szomszédos jogi teljesítmény (i) tárolása, (ii) nyilvánossághoz közvetítése, ideértve a nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tételét is, és (iii) üzletszerű összerendezése, és népszerűsítése.
- [113] Szjt. 57/E. § (2) bekezdés.
- [114] Lásd *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény* és *a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvény* végső előterjesztői indokolása 19. §.
- [115] Szjt. 57/C. §.
- [116] Ide tartoznak az *Open Source* hozzáféréssel közzétett szoftverek, amelyek tekintetében egyedüli kööttség, hogy a felhasznált forráskóddal létrehozott szoftvert az átdolgozó köteles ugyan ezen licenc alatt nyilvánosságra hozni. Szintén ebbe a kategóriába tartoznak a *Copyleft* licenccel közzétett szoftverek.
- [117] JESZENSZKY Péter: *Szoftverlicenckek, szabad és nyílt forráskódú szoftverek*, Debreceni Egyetem Informatikai Kar, 2019.
- [118] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 480.
- [119] Szjt. 59. § (1) bekezdés.

[120] Szjt. 59. § (2) bekezdés.

[121] GYERTYÁNFY – LEGEZA (1. j.) 481.

[122] Szjt. 59. § (3) bekezdés.

[123] Szjt. 60. § (1) bekezdés.

[124] Szjt. 55. § (1) bekezdés.